Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 78 (16601) | 1984 оной апрелиин 4, среда | Сэн 3 мүнгэн.

...Н ТҮРЭСЭЭЭ ...ЭЗАГҮЙГӨӨР ...ЛЖҮҮЛХЭ

...рин табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһанай ...лыкымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд ...на үйлэдбэрилгэ 115 мянган тоннодо, һү— ...тоннодо, нооһо 6855 тоннодо, үндэгэ—243 ...хүргэхэ, ниитын малай тоо толгой олошо... юм. Эдэ ехэ зорилгонуудые бэелүүлхын ...гэ абалгада, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүл... анхарал хандуулагдаха болоно. Мүнөө үедэ ...нуудтамнай малай түл абалгын харюусал... ...гэлжэлһээр. Хамта дээрээ 581 мянган ...ран мянган тугал, мүн нилээд олон пор... ...гдэжэ байна. Үнгэрһэн жэлэй энэ үеын... ...н, Зэдын, Хэжэнгын, Сэлэнгын, Бэшүүрэй ...хурьгад олоор абтаа. Баргажанай, Хурамхаа... районуудай ажахынуудта тугалай тоо тол...

...нуудтэ республикымнай ажахынуудта түл ...гарзагүйгөөр түлжүүлхэ түрүү онол арга, ...ргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Мухар-Шэбэрэй ...» колхозой малшад туталнуудые боксово ...хэдэ ашаг үрэ ехэтэй гэжэ гэршэлээ бэлэй. ...үедэ залуу малда хүйтэ нойто абхуулхагүйн байра бүхэндэ забһартай шала дэбдигдэдэг

...хурьгадые, туталнуудые нэгыеньшье гар... ...л болгохо гээшэ тиимэшье хүнгэн хэрэг ...ханда мэдээжэ. Эндэ одоол малшадай орол... ...ажалда үнэн сэхээр хандаһанһаал дулды... ...һүүлэй жэлнүүдтэ залуу малай хойноһоо ...үндэр мэргэжэлтэй, дүй дүршэлөөр баян ...малшад, гахайшад, адуушад олошороо. Ивал... Доодо Ивалгын һүнэй фермэдэ олон жэлэй ...бүриһөө тугал абтажа, гарза хоролтогүй... ...дэдэг болонхой. Энэ хэрэгтэ эндэхи ту... ...О. Ванчиковагай үүргэ ехэ. Тэрэ ветеринар... ...эй зүбшэл заабарие тон наринаар сахи... ...галнуудаа тогтоогдоһон рационой ёһоор саг ...оллуулдаг, тиихэдээ угжаха һүеэ ходо бү... ...дэг гуримтай юм. Тугалай байра хододоо ...рай, ариг сэбэр байха гээшэ шухала гэжэ ...шан тоолодог. Даалгагдажа үгтэһэн ту... ...еньшье гарзалуулхагүй, хабарай һаранууд... ...үүрые дунда зэргээр сүүдхэдээ 600 грамм... ...ээр нэмээхэ социалис уялга абаад, үнинэй ...лажа байнхай. Нарай малаа зүбөөр харуу... ...һалуулһанай ашаар Мухар-Шэбэрэй районой совхозой үнинэй малшадай нэгэн В. И. Куз... ...лажа байһан бүлэг туталнуудайнгаа шэг... ...дэдээ дунда зэргээр 900 гаран граммаар ...шэн габьяатайгаар хүдэлжэ байһан малшад ...н бүриһөө хурьга абажа, гарза хоролто... ...лжэ байһан хонишодой бригаданууд оло... ...тоодо Хориин районой Анаагай совхозой ...шон, СССР-эй Верховно Соведэй депутат ...вагай, Үдын совхозой суута хонишон Г. М. ...Баргажанай районой Карл Марксын нэрэм... ...ахалагша хонишод. Социалис Ажалай Ге... ...Сангадиевагай, Д-Н. Б. Сундуевай, Зэдын ...н совхозой ахалагша хонишон А. А. Мара... ...бусадай ударидадаг коллективүүд оролсоно.

...ой үбэлжэлгые республикымнай олонхи ...һэ тэжээлээр урдынхиһаа элбэг үнгэргэ... ...хэтэй хамта тэжээлээр хэды дутамаггүй ...рэнээ аша үрэтэйгөөр хэрэглээгүй дээрэһээ, ...а түлжүүлгэдэ анхарал һуладуулагдаһан... ...хурьгадые, туталнуудые, поршоонхонуудые ...шарнууд бии. Сэлэнгын, Зэдын, Хяагтын, ...нгын районуудта хурьгадые, Бэшүүрэй, ...ан-Үдын, районуудта туталнуудые олоор Жэшээнь, Сэлэнгын райондо бүхы абтаһан ...процентнь, Бэшүүрэй райондо түлжүү... ...туталнуудай 1,2 процентнь хороһон бай... ...районой Хүлэй совхоздо энэ үбэлжэлгын ...тай. Эндэхи фермэ, гүүртэнүүд дээрэ за... ...һалха талаар зооветеринарна эрилтэнүүд ...хашаа хорёонь һайса сэбэрлэгдэдэггүй ...малшадай даалгагдаһан ажалдаа хайша хэ... ...ушартай совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй эб... ...тугал, буруунуудынь саг болзортоо һай... ...гдэнэгүй, үбһэ хулһаар ходо таһалдана. ...нуудай дэргэдэ үбһэ, һолоомо сагтаа нөөсэ... ...эрэһээ асарагдаһан бүдүүн тэжээл тэрэ ...лэ дууһашадаг. Имэрхүү байдал Яруу... ...тохёолдоо. Хурьгадай гарзалха ...ашье муу шанартай үбһэ үгтэ... ...бэшэ, харин отделениин хүтэлбэри... ...зооветеринарна мэргэжэлтэдэй өөрынгөө уял... ...харюусалгүйгөөр хандаһанһаа болоо. Хэрбээ ...эндэхи отделениин отаранууд элдэб янзын ...эд хангагдаад байбал, нэгэдэхи отделе... ...нуудтаа хурьгадта үгтэхэ витаминтай гу... ...каша болон минеральна нэмэлтэ болохо ...саг болзортонь хүсэд хүрэхөөр асаржа ...ха юм.

...гарзалха ушар мүн Баргажанай районой ...Хилганын, Түнхэнэй районой «Маяк», Бэ... ...ой «Рассвет» колхозуудта үзэгдэнэ. Тех... ...болон үйлэдбэриин журамые һайнаар сахи... ...эһээ Кабанскын районой Байгал-Худариин, ...хозуудта, Байгалай ОПХ-да поршоонхонууд ...Имэ дутуу дундануудтай лашье эбсэжэ

...түлжүүлхэдэ, зоотехническэ заабаринууд ...гдаха болоно. Байрынь дулаан, һаруул, ...шартай байлгаха эрилтэ хинаха, фермэ, ...ые түргэн туһаламжа үзүүлхэ бүхы хэрэг... ...ашаг шэмэтэй тэжээлээр хангаха шухала. ...элэй цехүүдые, хэмэл һү хэдэг түхеэрэл... ...алгаряагүйгөөр хүдэлгэжэ, бүйлүүлагдаһан. ...ьна зүйлнүүдые нэмэжэ шанаржуулагда... ...бэлэдхэгдэхэ зэргэтэй. Малай үбэлжэлгые ...аар үнгэргэхэ, хабарай хүндэ сагта адууһа ...хоролтодо оруулангүй харууһалха, ашаг ...ибаха хэрэг тэндэ хүдэлжэ байһан хүнүүдэй ...шһоо сүм дулдыдаха байна. Энэ ушарһаа ...болохоор туһалха, шухала хэрэгтэй юу... ...түрүү арга, дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ. мо... ...материальна талаар урмашуулха тушаа ...хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, партиина, проф... ...комсомолой комитедүүд, районуудай агропро... ...нэгэдэлэй бүхы организацинууд анхаралаа ...тоой. Фермэ, отаранууд дээрэ технологиче... ...журамые наринаар сахиха, мал ажалые хан... ...шабаниие жэгдээр хүдэлгэхэ, социалис мүры... ...сөөтэйгээр эмхидхэхэ гээшэ онсо удха ша...

...энэ харюусалгатай хаһые амжалтатайгаар ...хүдөө ажахын продукцинуудые ехээр үйлэдбэ... ...гэгтэ малай тоо толгойе олошоруулха, аб... ...процесэ гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ хэ... ...ы организацинууд, ажахын хүтэлбэрилэг... ...эд шанга хиналта табижа, анхаралаа хо... ...жа байха зэргэтэй.

МАРТЫН 20 — ТАРЯАЛАН, САБШАЛАНГАЙ ҮРЭЖЭЛ ҺАЙЖАРУУЛХА — ИЮНИИН 20
габшагай гурбан һара

САБШАЛАНГАА ҮНДАЛУУЛЖА ЗАХАЛАА

Хяагтын районой «Пограничный» совхозой луговодууд эдэ үдэрнүүдтэ ерэхэ ургасын бата найдамтай үндэһэ һуури табихын түлөө үсэд шангаар хүдэлжэ байнхай. Энэ ажахын-хид март һарын тэн багаар гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 12 хоног урид сабшалан дээрэ ажаллажа эхилэнхэй.



Совхозой түрүү луговодууд Анатолий Алексеевич Ревякинай, Михаил Васильевич Пудовкинай хүтэлбэрилдэг звенонууд газараа үргэн дэлисэтэйгээр уһалжа байна. Эдэнэрэй даадаг нуга сабшалангынь Сэлэнгын һалаа һадаһануудай хоорондохи ольтирогые эзэлдэг юм. Урдандаа энэ газарһаа мүртэй ургаса абтадагшьегүй байгаа. Харин ольтирогоо тусхай мэргэжэлтэй хүнүүдтэ даалгажа үгэһэнһөөнь хойшо ургасань хасаа байса дээшэлээ. Жэшээлхэдэ, нүхэр Ревякинай ударидадаг коллектив нёдондо 158 гектар дээрэһээ дүн хамта 6278 центнер үбһэ абаа гэхэ гү, али гектар бүриһөө дунда зэргээр 31,7 центнер ургаса хуряагаа. Энэ звеногой сабшалангай 42 гектартань олон жэлэй ногоон таригданхай юм. Тэрээн дээрэһээ гектарай 52 центнер ногоон суглуулагдаһан байна. Тэдэнэр байгша ондо эндээ олон жэлэй ногоо тариха газараа үргэдхэхөөр хараална.

Анатолий Алексеевич Ревякинай даадаг звенодо 6 хүн хүдэлдэг юм. Эдэнэйнь хоёрынь бүлүүр станцинуудай машинистнүүдээр, хоёрынь ДДН-70 түхэлэй түхеэрэлгэдэ трактористнуудаар, бэшэниинь туһалагшадаар ажаллана. Мүн лэ минеральна үтэгжүүлгэ, уһалууриин соргонуудые шэрэхэ трактор үгтэнхэй. Тэдэнэр энэ жэлэй ургасада 400 тонно минеральна үтэгжүүлгэтэй холиһон наг шэбхэ, 48,5 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулхаар хараална.

Энэ коллектив хамтын подрядай гуримда оронхой юм. Гэшүүд абаһан ургасынгаа зэргээр салин түлбэриеэ абадаг. Имэ түрүү онол аргаар хүдэлхэдөө хүн бүхэн ерэхэ ургасын түлөө оролдоно ха юм.

Тус звеногойхид март һараһаа эхилжэ, сабшалангаа уһалдаг, минеральна үтэгжүүлгэ хүрьһэндөө оруулдаг гуримтай. Теэд эдэнэр үтэгжүүлгэеэ бүхы талмайдаа оруулжа шададаггүй. Ушар имэһээ эгээл үндэр ургаса үгэдэг хүрьһэтэй сабшаландаа минеральна, шэнээр хэрэглэхэ газартаа органическа үтэгжүүлгэ оруулхаа оролдодог. Энэ жэлдэ тэдэнэр 10 гектар газарые модо бургааһанһаа, шулуу шохойһоо сэбэрлэжэ, бэлдээ.

Звеногой газарынь адли бэшэ хадань луговодууд үндэр газараа ДДН-70 түхэлэй түхеэрэлгээр ундалуулна. Игэжэ эдэнэр бүхы талмайгаа уһалхые оролдоно.

Хабарай сагта һайнаар хүдэлһэнэй ашаар звеногой гэшүүд баян ургаса абана гэжэ онсолон тэмдэглэхээр. Зундаа эдэл 6 хүн ургуулһан ногоогоо хуряажа эхилдэг. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд тэдэнэртэ үшөө нэгэ трактор, 2—3 хүниие нэмэжэ үгэдэг. Үбһэеэ хуряажа дүүргэһээр лэ тус коллектив даалгагдаһан газартаа культуртехническэ хүдэлмэри ябуулжа эхилнэ. Тусхайлбал, талмайгаа сэбэрлэнэ, шэнэ газарые ашаглана.

Үбэлдөө тэдэнэр сабшалангаа уһалдаг, хүрьһэ элдүүрилдэг, ургаса тэжээл хуряадаг техникээ заһабарилдаг юм. Звеногой зарим хүнүүдынь энэ үедэ малшадта үбһэ тэжээлыень шэрэхэ хүдэлмэридэ хабаадуулагдана.

Энэ коллектив үнгэрһэн жэлдэ үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө 226,6 процент бэелүүлээ һэн. Эндэһээ звеногой гэшүүн нэгэ мянга гаран центнер үбһэ нөөсэлжэ, ажахыдаа тушаагаа.

Игэжэ тус звено республика дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ нэгэдэхи һуури эзэлжэ, Хүдөө ажахын министерствын Хүндэлэлэй грамотаар, мүнгэн шангаар урмашуулагдаа һэн.

Харин нүхэр М. В. Пудовкиной хүтэлбэрилдэг звеногойхид гурбадахи һуурида гараа бэлэй.

Н. ДРИГЕНОВ.





ЗУРАГ ДЭЭРЭ: звеное даагша А. А. Ревякин, тэрэнэй коллектив ажалаа зүбшэнэ, хоёрдохи звеное даагша М. В. Пудовкин бүлүүр станциингаа дэргэдэ.

Авторай фото.

ХОЛО ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭХЭНЬ

Мухар-Шэбэрэй районой «Знамя Ленина» колхозой хонишод хурьга абалгаяа амжалтатайгаар түгэсхэжэ байна. Колхозой отарануудта дүн хамта 12776 хурьган абтанхай. Ажахы доторой дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ нэгэдэхи отделениин хонишод түрүүлжэ, түсэбэй ёһоор, 4476 хурьга абаха байһан һаа, мүнөө 4490 хурьгатай болоод байна. Түл абалгын хаһын дүүрэтэр тэдэнэй түсэбөө холо үлүүлхэнь лабтай. Түрүү хонишод Б. Ц. Санжиев, Д. Г. Иванов, В. Ц. Цыбикмитов, Н. А. Горбатых, Ф. И. Рыжаков гэгшэд зуун эхэ хонин бүриһөө зуунһаа дээшэ хурьга абаха уялгаяа эрхимээр дүүргэжэ ябана.

Владимир Цыдыпович Цыбикмитовэй даадаг төмодхомол отарада 1082 хонин тоологдоно. Энэ отарынхид мүнөө 980 хурьгатай болоод байна. Хурьгалха хонид үшөөшье бии. Д. Г. Иванов отарынгаа 594 эхэ хониноос 594 хурьга абаа. Хоёрдохи отделениин хонишон Б. Д. Эрдынеевэй даадаг комсомол-залуушуулай бригадынхид мүн лэ түрүү гэргэдэ жагсана. Даалгагдаһан 537 эхэ хониноос тэдэнэр 517 хурьга абаа.

Колхозой гурбадахи отделениин хонишон М. М. Жигмитдоржиевай отарада хурьгад олоор абтана.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ абаһан уялгата лаабаринуудаа бэелүүлхын тула зоримгойгоор ажаллажа ябаһан Хушуун-Үзүүрэй хонишодой амжалта түйлахань лабтай.

Х. ДОРЖИЕВА.

Мухар-Шэбэрэй район.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

НҮХЭР А. Н. ПИВОВАРОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ТАЛААР ХАНГАЛГЫН ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭЭР ТОМИЛХО ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **тогтооно:**

нүхэр **Пивоваров** Александр Николаевичые **Буряадай АССР-эй Материально-техническэ талаар хангалгын гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшээр** томилхо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ. Соведүүдэй байшан.
1984 оной апрелиин 2.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

НҮХЭР А. Ф. ПОКАЦКИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ЮСТИЦИИН МИНИСТРЭЭР ТОМИЛХО ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **тогтооно:**

нүхэр **Покацкий** Александр Филипповичые **Буряадай АССР-эй юстициин министрээр томилхо.**

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ. Соведүүдэй байшан.
1984 оной апрелиин 2.

...ИНДИ: ХАНИ БАРИСААНАЙ ЗАМБУУЛИНАЙ ЭКИПАЖ

КОСМОД... Совет-индиин экспедициин ...э урда тээ пресс-конфе... ...л экипажай ...огдоо. Ин... ...йор Ракеш ...р Ю. Ма... ...ер Г. Стре... замбуулинай ...идэхэ юм. ...й уулзал... ...э тэрээндэ авиационно ...шэлгэ ба... ...ронэй Индиин түрүүшын космонавтаар нэрлэгдэһэн тухайнь үнэмшэлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Индиин гурбан үнгэтэй туг совет туттай зэргэлээд арбан үдэр соо «Космонавт» гостиницын үүдэндэ далбан намилзана. Байконур хадаа эб найрамдал тээшэ, газар дэлхэй дээрэ, замбуулинай дайдада харилсаа холбоо тогтоохын тула совет хүнүүдэй эрмэлзэжэ байлгын һүлдэ тэмдэг болоно. Тэрэнэй ниидхүүлгын талмай дээрэһээ замбуулинай дайдада хүдэлхөөр 54 экипаж, тэрэ лоодо уласхоорондын 10 экипаж эльгээгдээ бэлэй.

Хани барисаанай арбан нэгэдэхи экипаж замбуулинай дайдада хоёр ороной харилсаае бэхижүүлхэ гэһэн һайн, һайхан хүсэл эрмэлзэлтэйгээр, научна шухала программатайгаар холын замда мордохонь. «Энэ юрэ бусын ниидэлгэдэ бэлдэлгэ летчик, эрхэтэн байһан тандала юу үгэбэ гээшэб?» — гэһэн журналистнуудай асуудалнуудта харюусахадаа, Р. Шарма игэжэ хэлэбэ:

— Космонавтикада бэеэ зорюулха гээшэ, миниин һанахада, хүнүүдэй урда харюусалгатай байһанаа хүмүүжүүлһын үндэр дээдэ һургуули болоно. Индиин түгэ замбуулинай дайда соогуур абажа ябаха гэһэн даалгабари үгэһэн арадайнгаа урда, миниин нүхэр Р. Мальхотротой хамта намда нимэ орёо нарин, түгэс һайн техникэ найдажа даалгаһан совет арадай урда дабхар ехэ харюусалгатай байһанаа мэдэрнэб.

Журналистнуудтай хөөрэлдөөндэ хоёр экипаж хабаадаа. Энэнь гансал ёһо заншалые хүндэлһэн ушар бэшэ һэн. Сэхыень хэлэхэдэ, Шарма гү, али Мальхотрын хэн нэгые шэлэжэ абаха гээшэ биднэртэ айхабтар хүшэр хүндэ байгаа гэжэ совет космонавтнуудые бэлдэлгын хүтэлбэрилэгшэ, авиациин генерал-лейтенант В. Шаталов мэдэрбэ. Хоюулаа эрхим бэрхэ летчигүүд, дүршэл шадабаритай мэргэжэлтэд, эрхэтэн ёһоной үндэр мэдэрэлтэй хүнүүд лэ. Совет космонавтнуул — хоёрдохи экипажай гэшүүд — мүн лэ эрхим бэрхэ мэргэжэлтэд юм. Эдэмнай 211 сүүдхэ соо үргэлжэлһэн экспедициин герой А. Березовой, удаан болзорой түрүүшын экспедицинүүдтэ хабаадагша Г. Гречко гэгшэд болоно. Скафандрнуудые үмдэжэ, ракетын оройдо гараһаяа дабшахадань лэ хахаха нүхэдөө тэдэнэр түрүүлэн халуунаар амаршалба. «Ниидэхэгүй болоһондоо голхорбо гээшэ гүг?» — гэжэ Равиш Мальхотроһоо асуухадань, ородоор игэжэ харюусаба:

— Үгы, юун лэб гэхэдэ, миниин нүхэр Ракиш Шармын ниидэлгэ миниин Индиин замбуулинай дайдада гаралгатай адли байна.

КОММУНИС СУББОТНИГЫЕ *угтуулан*

ҮДЭР БҮРИ ҮРГЭДЭНЭ

Агуу багша Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 114 жэлэй ойдо зорюулжа, апрелиин 21-дэ коммунис субботник үнгэргэхэ гэһэн Москвагай түрүү коллективүүдэй патриотическа үүсхэлые республикымнай түб хото— Улаан-Үдын олон мянган ажалшад үнэн зүрхэнһөө халуунаар һайшаан дэмжээ бэлэй. Тиимэһээ мүнөө үедэ ажалай һайндэртэ бэлэдхэл үдэр бүри улам үргэдэжэ байнхай. Городой хэдэн олон томо томо предприятинуудта субботнигой үдэр хэхэ, бүтээхэ ажал гүйсэд тодоронхой. Жэшээнь, М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогойхид, авиационно заводой зарим цехүүдэй хүдэлмэришэд, мебельно-модо болбосоруулдаг комбинадай, авиапредприятиин болон бусад коллективүүд субботнигой тоосоогоор хүдэлжэ эхилэнхэй. Зүүн Сибириин технологическа ба Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто багшанарай институдай студентнэр, мүн лэ «улаан субботын» үдэрые угтуулан, ажаллажа эхилһээр үнинэй.

Тиихэдэ барилгын талмайнууд дээрэ, илангаяа ашаглалгада үгтэхэеэ байһан гэр байрануудта, городой залуу хүбүүд, басагад үдэр бүри шахуу олоороо ерэжэ хүдэлдэг болоо. Зарим тээ, дээдэ ба дунда һургуулинуудта ажалай һайндэртэ хубитаяа оруулжа үрдиһэншье зон олон. Тодорхойлходо, соёлой институдһаа Октябрьска райондо түгэсхэгдэжэ байгаа объектнүүд дээрэ 25—35 хүн үдэр бүри хүдэлнэ. Имэ жэшээ, баримтанууд бусадшье районуудта бии.

Хотын гудамжа, талмайнуудые улам болбосон түхэлтэй болгохо, модо, бургааһа олоор һуулгажа, бүри ногооруулха асуудалда анхарал ехээр хандуулагдаха юм. Энээнтэй хамта городой гэр байрын управлениин болон ажаһуугшадай хүсөөр подвал, гэрэй газаагуурхи талмай, сэсэрлигүүдые сэбэрлэхэ, гуримтай болгохо талаар ехэ юумэн хэгдэхээр хараалагдана. Мүнөө ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулагдана. Город соо харуулан ойлгуулха агитаци олошоржо байна.

Тиигэбэшье коммунис субботник ударидаха городской штабай уржадэр боложо үнгэрһэн заседани дээрэ хэдэ хэдэн хойшолуулашагүй шухала асуудалнууд зүбшэгдэбэ. Ажалай һайндэртэ бэлэдхэлэй ябаса тухай эгээн түрүүлэн городой гэр байрын ажахын үйлэдбэриин управлениин ахамад инженер С. П. Гаврилов мэдээсэл хэбэ. Түрэл городоо шорой богһоо сэбэрлэхэ талаар үргэн ниитэ зоной хабаадалгатай хүдэлмэри ябуулагдажа захалаа гээд тэрэ хэлээ. Ойрын үдэрнүүдтэ, гэр байрануудаа, үйлсэ талмайнуудаа, бүхы оршон тойроноо болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ нэн түрүүн һурагшад, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, пенсионернүүд хабаадалсаха юм.

Тэрэшэлэн «Вторчермет» предприятиин директор Ф. В. Овчинников «Вторсырье» управлениин начальник В. П. Богатырев, «Жилгражданстрой» трестын субботник үнгэргэхэ штабай начальник С. Ф. Тобшоноев, Улаан-Үдын лесотехникумэй директор В. В. Захаров болон бусад ажалай һайндэртэ бэлдэжэ байһан тухайгаа элидхэһэн байна.

Игэжэ хараад үзэхэдэ, Улаан-Үдэдэ — хаа-хаанагүй, фабрика болон заводуудта, барилга ба транспорт дээрэ, бусадшье предприятинуудта коммунис субботнигто бэлэдхэлэй хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулагдажа байнхай. Тус заседани дээрэ КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь, городской штабай начальник П. А. Чукреевэй тобшолһоной ёһоор, ажалша коллектив бүхэн энэ үдэрые һайндэрэй ёһоор үнгэргэхын түлөө бүхы арга боломжоёо гүйсэд хэрэглэхэ зэргэтэй.

Ив. ОЧОРОН.

ГАБШАГАЙГААР АЖАЛЛАХААР БЭЛЭН

Ороной предприятинуудай, нэгэдэлнүүдэй, ажахынуудай коллективүүд В. И. Ленинэй түрэһөөр 114 жэлэй ойдо зорюулагдаһан коммунис субботнигто бэлдэнэ. Габшагай хүдэлмэриин ябаса тухай ТАСС-ай корреспондентнүүд мэдээсэнэ.

ВОЛГОГРАД. Эндэхи предприятинууд болон барилгануудта субботнигой жаса байгуулхын түлөө мүрысөөн дэлгэрэнхэй. Трактор бүтээгшэд түрүүшын горитой хубита оруулаа. Социалис Ажалай Герой М. Аркатовай даадаг түмэршэ дархашуулай бригадын үүсхэл эндэ үргэнөөр дэмжэгдээ юм. Ажалаа эрхимээр эмхидхэжэ, халаан бүриингөө даабариие 23 процентһээ бага бэшээр үлүүлэн дүүргэхэ уряатайгаар түрүү коллектив «Волгоградай тракторна завод» нэгэдэлэй бүхы ажалшадта хандаа юм. Энэнь гол конвейерэй габшагайгаар хүдэлхын тула хэрэгтэй детальнуудые нөөсэлхэ, субботнигой үдэр түсэбһөө гадуур 270 гаран трактор ороной полинуудта эльгээхэ арга олгохо юм. Трактор бүтээгшэдэй жэшээгээр областиин бусад предприятинууд болон барилгануудай коллективүүд нимэ жаса байгуулна.

ТОСНО. (Ленинградска область). Болохоёо байгаа ажалай һайндэрэй программые Ленинградска область дотороо түрүүлэн бэелүүлжэ эхилһэн Тосненско районой таряашад алмалта, арьбалалтын, хамтын тоосоонуудые нээнхэй. «Детскосельское» нэгэдэлһээ дүй дүршэлтэй механизатор А. Ермиловэй звено ба А. Никуленковай даадаг комсомол-**залуушуулай** отряд мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Механизаторнууд үдэр бүри түсэбһөө гадуур үрэжүүлгын 15—20 рейс хэнэ.

Мэргэжэлтэдэй тооложо гаргаһанай ёһоор, апрелиин 21 болотор тус нэгэдэлдэ 150 тонно шахуу түлишэтоһодолгын материалнууд алмагдаха юм. Энэнь булта 7 совхозой машинно-тракторна паркын хоёр халаанай хүдэлмэриие хангаха арга олгохо байна. Һү һаалиин ба гахайн фермэнүүдтэ, «Лето» гэжэ теплицын фирмын бригадануудта, «Сельхозтехникын» мастерскойнууд болон мелиоративна отрядуудта, РАПО-гой үйлэдбэриин бусад һалбаринуудта субботнигой үдэр алмагдаһан элшэ хүсэнэй нөөсөөр хүдэлхэ гэжэ шиидэнхэй. Областиин бүхы 200 совхоз ба шубуунай фабрика субботнигой үдэр хэхэ ажалаа тодорхойлонхой.

БЕЛГОРОД. Коммунис субботнигой үдэр хабарай хүдэлмэри хурдадхахадань Белгородско областиин Корочанска районой «Сельхозтехника» нэгэдэлэй заһабарилагшад таряашадта туһалха байна. Тэдэнэр ДТ-75 түхэлэй хоёр трактор заһажа, таряашадта эльгээхэ юм. Нэгэдэлэй мастерскойнуудта алмагдаһан материалаар хоёр машина заһагдаха. Субботнигой үдэр заһабарилагшад бүхыдөө 3 мянганһаа дээшэ түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ.

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММА — БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

ПРОДУКЦИИН ШАНАР ҺАЙЖАРУУЛГА — МАНАЙ ГОЛ ЗОРИЛГО

КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиндхэбэринүүдэй ба оронойнмнай Эдеэ хоолой программын үндэһөөр Хэжэнгын тоһо-сырэй заводой коллективэй урда харюусалгатай зорилгонууд табигдаһан байна. Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи, гол жэлэй дүнгүүдые гаргаад байхадаа, оронойнгоо Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ бүгэдэ арадай хэрэгтэ хубитаяа яһалал оруулжа байһандаа омогорхонобди.

Манай заводто үйлэдбэрилэн гаргагдадаг продукцинуудай дунда эгээл ехэ һуури эзэлдэг тоһоор 1983 оной түсэбые 137 процент дүүргээбди. Ондоогоор хэлэбэл, 150 тонно тоһо үйлэдбэрилхэ түсэбөө 205,6 тоннодо хүргэһэмнай баһа бэшэ амжалта гэжэ тоологдохо зэргэтэй. Тинхэдэ сыр хэхэ түсэбнай минил 77,8 процент бэелүүлэгдээ. Нимэ байдалда ороһон ушарнай саг зуурын шалтагаантай байһан юм. Ушарынь гэхэдэ, сыр хэдэг камеранууднай удаан саг соо заһабарилагдажа байгаа. Хоёрдохёор хадаа, сыр гээшэмнай удаан саг соо — 45 үдэр боложо байдаг ха юм. Энэ мэтэһээ уламжалан, сырээр түсэбнай нёдондо дүүргэгдээгүй байшоо һэн. Харин мүнөө байдалнай эрид хубилаанхай. Шэнэ камерануудтай болонхойбди. Тиин сыр үйлэдбэрилхэ түхеэрэлгэмнай дүүрэн хүсэндөө ороһон тула гээгдэнги байдалһаа мүнөө гараа гээшэбди.

Байгша ондо хараалһан түсэбнай, хэхэ ажалнай ехэ. Шэнэ котельнитэй болохо ёһотойбди. Продукцидамнай пастеризаци хэжэ байха шэнэ түхеэрэлгэ табигдана. Тинхэдэ электрын элшэ хүсөөр хүдэлгэгдэдэг бүхы ажахымнай шэнэлэн заһабарилагдаа. Эдэ бүгэдын ашаар үйлэдбэрилэгдэдэг продукцинуудай таһалгаряагүйгөөр, һайн шанартайгаар гаргагдадаг болохо, ажалай бүтээсэ дээшэлхэ, продукцимнай өөрынь үнэ сэн хямдарха болоно.

Ажалай бүтээсые түсэбһөө гадуур нэгэ процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнтые 0,5 процентээр нэмээн хямдаруулха гэһэн эрилтэ партиимнай ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленум дээрэ табигдаа гээшэ һэн. Энэ талаар манай заводой коллектив ямар хэмжээ абааб гэхэдэ, һайн һүнэй оронда хэрэглэгдэхэ продукци (витамин, өөхэ, тоһо болон бусад шухаг зүйл нэмээһэн машиндагдаһан һүн) ехээр, тодорхойлбол, байгша ондо 280 тонно гаргаха гэжэ хараалаа. 280 тонно һүнһөө 14 тонно тоһон гарадаг. Тинхэдэмнай һайн һүмнай нилээд ехээр алмагдажа, гаргадаг продукцимнай өөрынь үнэ сэн хямдаржа үгэхэ болоно. Һайн һүнэй оронд хэрэглэгдэхэ продукци үйлэдбэрилһэнэймнай ашаар товарна продукцимнай, тоолоһоноймнай ёһоор, 25,8 мянган түхэригөөр ехэ болохо болоно.

Сыр гээшэмнай ехэ хүдэлмэритэй продукци юм. Ондоогоор хэлэбэл, технологинь нилээд орёо гээшэ. Һара, һара хахадай туршада тэрэнэй болбосоржо, эдеэшэжэ байха үедэ бар хүсөөр хэгдэдэг ажал ехэ байдаг юм. Юуб гэхэдэ, тэрэниие 7—8 хоноод лэ хатуу хальһатай болоторнь угаажа, сэбэрлэжэ байха шухала бшуу. Энэ ажал гараар хэгдэдэг байгаа. Мүнөө сырнай полиэтилен пленкоор орёогдодог болохо, энэ хүндэ хүшэр ажал усадхагдаба. Хэрбээ түрүүн сырэй хальһан хаягдадаг һаа, мүнөө тиимэ бэшэ, харин сэбэр продукциин гаралгаһье ехэ болохо үгэнэ бшуу.

Гэбэшье ажал хүдэлмэринэй эрхэ байдал эрдэм, техникын мүнөөдэрэй эрилтэдэ гүйсэд харюусажа шаданагүй. Энэ талаар КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленум дээрэ **«научно-техническэ хүдэлмэриин эмхидхэл бүхы дээрээ үшөөл гүйсэд эмхи гуримтай болоодүй байна. Хэдэн һалбарида нэгэл газартаа тогтошоод байха ябадал үзэгдэнэ, шэнэ техникын талаар түсэбүүд бэелүүлэгдэнэгүй.. Арадай ажахыда тохёолдоһон байдал үйлэдбэриин техническэ хэмжээс, продукциин шанарые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ министерствэнүүдэй, зургаануудай, мүн СССР-эй Наукануудай академиин анхаралые эрид шангаар хандуулха эрилтэ табина»** гэжэ тон зүб хэлэгдэнэ. Эдэ үгэнүүдые һүнэй промышленностьда сэхэ хабаатай гэхэ байнаб. Юундэб гэхэдэ, манай хүдэлмэридэ гараар хэгдэдэг ажал үшөөл ехэ байһаар.

Гэхэтэй хамта кадрнуудай талаар асуудал удаан шиидхэгдэнэ. Заводоймнай цехүүдтэ мүнөө үедэ арба гаран хүдэлмэришэн дутана. Зунай үедэ практика гараха ерэдэг Зүүн-Сибириин технологическа институтай студентнэрэй хүсөөр гарсалдадаг гээшэбди. Харин бэшэ үедэ ядалсадагнай элитэ.

Манай хүдэлмэри районойнгоо ажахынуудтай, тодорхойлон хэлэбэл, һаалиин фермэнүүдтэй сэхэ холбоотой гээшэ ааб даа. МТФ-нүүдһээ хэды шэнээн, ямар шанартай һүн ороноб, тэрэнһээл бүхы продукцимнай хэмжээншье, шанаршье дулыдадаг. Тиимэһээ бидэнэр фермэнүүдээр ябажа, һүнэй һаагдадаг, хадагалагдадаг гуримтай танилсадаг, мэргэжэлтэд ба һаалишадтай хөөрэлдөө хэхэ ёһотойшье, арга хүргаараа хэдэгшье гээшэбди.

Үнгэрһэн жэлдэ совхозуудта һайн һүнэй оронд хэрэглэгдэдэг нэгэ мянган тонно продукци бэлдэжэ үгөө һэмди. Энэмнай бага бэшэ хэмжээнэй продукци гээшэ. Тинхэдэ Хоридо байдаг филиалһаамнай 2330 тонно һайн һүн Улаан-Үдын һүнэй комбинадта ябуулагдаһан байна.

Дээрэ дурсагдаһан хэмжээнүүдые үйлэдбэридөө нэбтэрүүлэн, партиингаа Центральна Комитедэй Пленумүүдэй шиндхэбэринүүдые, оронойнгоо Эдеэ хоолой программые бэелүүлхын тула яһала оролдогдоно гээшэ.

Тус заводые арбаад жэлдэ хүтэлбэрилнэб. Энэ сагай хугасаа соо нилээд ехэ хубилалта болоо. Кадрнуудшье яһала бэлдэгдээ. Сырээр мастернууд болоһон С. Д. Базарова, З. В. Сидельникова, технолог Г. В. Бельская, механик С. С. Содбоев гэгшэд һайнаар хүдэлдэг, бусадтаа ажалай эрхим жэшээ харуулдаг түрүү хүдэлмэрилэгшэднай гээшэ. Имагтал эдэнэрэй болон бусад хүдэлмэришэдэймнай хүсөөр үйлэдбэриин түсэб дүүргэгдэнэ, һайн шанартай продукци гаргагдана.

Табигдаһан түсэбэй, абтаһан уялгын заатагүй дүүргэгдэхэ, ажахы эрхилэлгые нарижуулха, эмхидхэлые һайжаруулха, журам бэхижүүлхэ талаар хэмжээнүүд захиргаанай зүгһөө яһалал абтана гэхэ байнаб. Хүмүүжүүлгынгшье хүдэлмэри гээгдэнэ бэшэ. **«Партиин хараалһан Эдеэ хоолой программын шата шатаар бэелүүлэгдэжэ байһаниие совет арад ойлгоно. Гэбэшье энэмнай имагтал эхин болоно. Үргэн ехэ хэмжээнэй ажал урдамнай хүлеэжэ байна»** гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко Бүхэсоюзна экономическа зүблөөн дээрэ һая хэлэбэ. К. У. Черненкын эдэ үгэнүүдые бидэ тон ехээр дэмжэжэ, урдахи зорилгонуудайнгаа үшөөл ехэ, үшөөл харюусалгатай байһые мэдэрнэбди. Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэ — бүгэдэ арадай хэрэг шуу.

А. КАСАТКИН,
Хэжэнгын тоһо-сырэй заводой директор.

АТЕИСТНҮҮДЭЙ СЕМИНАР

КПСС-эй обкомой Политическэ гэгээрэлэй байшанда республикын районуудай пропагандистнууд-атеистнүүдэй хоёр үдэрэй семинар һаяхан боложо үнгэрбэ.

Эндэ православна шажан ба ородой соёл болбосорол, буддын шажанай мүнөөнэй байдал, шажанда шүтэлгэ тухай совет хуули ёһонууд, ажалша болон һуралсалай коллективүүдтэ атеис хүмүүжүүлгэ, мүн бусад асуудалнуудаар лекцинүүд уншагдаа.

Шажанда шүтэлгын онсо шэнжэнүүд тушаа СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Шажанай хэрэгүүдые эрхилхэ талаар соведэй эрдэмтэ секретарь, философиин эрдэмэн доктор, профессор Н. А. Ипатов һонирхолтой лекци уншаа.

Научно-атеис пропаганда эмхидхэхэ болон ябуулха талаар «Знание» бүлгэмэй республикын организациин хүдэлмэри тухай тус бүлгэмэй дэргэдэхи атеизмын талаар научно-методическа соведэй түрүүлэгшэ, түүхын эрдэмэй доктор Ш. Б. Чимитдоржиев хөөрөө. Хэжэнгын райкомой секретарь В. М. Алексеева ажалша коллективүүдтэ ябуулагдадаг атеис хүдэлмэри тухай мэдээсэл хээ.

КПСС-эй обкомой секретарь А. А. Бадиев КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй үндэһөөр атеис хүмүүжүүлгэ саашадань һайжаруулха зорилгонууд тушаа дэлгэрэнгы хөөрэлдөө хэбэ.

Семинарай түгэсхэлдэ ажалшадта эрдэм ухаанай атеис үзэл бодолнуудые бэридүүлгэдэ, ниитын, байгаали шэнжэлдэг эрдэмүүдэй үүргэ тухай эрдэмтэдтэй хөөрэлдөөн болоо. Тус хөөрэлдөөндэ химическэ эрдэмэй кандидат К. А. Никифоров, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Б-Д. Б. Бадараев, багша, астрофизик Ч. С. Цыбиков, түүхын эрдэмэй кандидат К. М. Герасимова, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат М. И. Тулохонов, түүхын эрдэмэй кандидат Т. М. Михайлов, философиин эрдэмэй кандидат Н. В. Абаев, түүхын эрдэмэй доктор С. А. Максанов гэгшэд хабаадаа.

Тус хөөрэлдөөе философиин эрдэмэй доктор, профессор В. В. Мантатов хүтэлбэрилөө.

Ж. БАДМАЕВ.



УХААЛАН ЗОХЁОГШОДОЙ КЛУБ

Үйлэдбэриин прибор бүтээлгын нэгэдэлдэ шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй «Клуб-100» гэдэг байгуулагдахань. Ухаалан зохёогшод ба уралан нарижуулагшадай Бүхэсоюзна бүлгэмэй гэшүүд, клубай гурбан дүримые дүүргэгшэд энэ клубай гэшүүн болохо аргатай. Нэгэдэхеэр, экономическа ехэ ашаг үрэтэй уралан нарижуулгын зуу гаран дурадхал оруулха ёһотой. Удаадахинь, 100 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэ оруулха. Гурбадахинь, ажал хүнгэдхэхэ хүдэлмэри 100 мянган нормо-часаар доошолуулха.

Тус клубай түрүүшын үнэмшэлгэ, инженер-конструктор, коммунис ажалай ударник В. Г. Раднаевта барюулагдахань. Владимир Гомбоевич нэгэдэлэйнгээ униинэй уралан нарижуулагшадай нэгэн юм. Тэрэ хуушарһан детальнуудые заһабарилан һайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг. В. Г. Раднаевай үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн дурадхалнуудынь нэгэдэлдэ 300.000 түхэригэй экономическа ашаг олзо оруулаа.

Т. МОСКВИТИНА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нэгэдэлэй уралан нарижуулагшад (зүүн гарһаа) П. Клеймснов, А. Тахонов, В. Азаров, Е. Щекотова гэгшэд зүбшэлсэжэ байна.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖ

ОНШО ШАДАБАР... УЛАМ ДЭЭШЭЛҮ...

Хяагтын районой ажалшад 1983 оные амжалтатайгаар түгэсхэжэ, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаһан байна. Энээндэ районой **«Ленинское знамя»** газетын хубита бии ааб даа.

Тус газетын хуудаһануудые иран харахада, һонирхолтой, жэшээ абамаар юумэнүүд яһала даралдана. Эндэ газетын хуудаһануудта социалис мүрысөөн, тэрэнэй нооса ба дүнгүүд тухай материалнууд нилээд үргэнөөр, номерһоо номер бүхэндэ гэхээр толилогдоно. «Мүрысөөндэ хабаадагшын үгэ» гэһэн гаршаг доро һара бүхэндэ хүдөө ажахын түрүүшүүлэй оэшэгүүд гарана. Жэшээнь, энэ жэлэй эхинһээ «Родина» колхозой ахалагша хонишон А. Бондарев болон Хяагтын совхозой Хираанай-Адагай фермын һаалишан Г. Черноярова үгэ үгтэһэн байна.

Ахалагша хонишон А. Бондарев энэ жэлэй түл абалгые яажа үнгэргэхэ тухайгаа тодорхойгоор оэшээ. Хурьгалһан хонидтоо сенаж эдюулнэ, бүхы һүрэгтөө минеральна брикедүүдые үгэнэ. Эдэнь туһатай байшоо. Тиихэ зуураа хэдэн эрилтэнүүдые табяа. Хони, хурьгадта тэмдэг хэхэ шэрэ дуталдана гээ.

Үнгэрһэн жэлэй ноябрь һарада энэ гаршаг доро статья бэшэһэн Хүдэриин совхозой луговод Д. Н. Дугаров 1983 ондо үбһэ ногоонэй баян ургаса абаһан тухайгаа мэдээсэхэ зуураа, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудта тогтоо. Ажахы дотор ургаса багатай, хаягдашаһан сабшалан яһала бии. Тэндэ наг шэбхэ гаргаад, оролдосотойгоор уһалбал, ногоо һайнаар ургуулжа болохо гэжэ батамжална. Теэд луговодуудые үбэлэй сагта ондоо хүдэлмэридэ табижа, сабшалан дээрээ ажаллаха арга олгоногүй гэжэ гомдобо. Тиин тэндэ хэхэ хүдэлмэри яһала бии ха юм. Наг шэбхэ зөөхэ, боролжо, бургааһа сэбэрлэхэ гэхэ мэтэ хүдэлмэри саг үргэлжэ хэгдэхэ ушартай.

Газетын хуудаһануудта үе-үе болоод лэ хоорондоо мүрысэдэг ажахынуудай хүдэлмэриин дүнгүүдые сасуулан харуулна. Һара бүхэндэ районой һаалишадай, һүһаалиин фермэнүүдэй социалис мүрысөөнэй дүнгүүд толилогдоно. «Мүрысөөнэй дневник» гэһэн гаршаг доро саг үргэлжэ түрүүшүүлэй туйлаһан амжалтанууд тухай мэдээсэгдэнэ. Тэжээл бэлдэхэлгын, ургаса хураалгын үедэ номер бүхэндэ тооной түрүү механизаторай, комбайнерай хүндэлэлдэ Ажалай Алдар солын туг үргэгдөө гээд харуулагдажа байгаа.

Социалис мүрысөөнэй түрүүшүүл тухай үргэнөөр харуулха зуураа, газетэ шүүмжэлхы материалнуудые толилно. Малай үбэлжэлгын эхилхэһээ хойшо «Үбэл фермэ дээрэ» гэһэн ниитэ гаршаг доро толилогдоһон материалнууд догор «Пограничный» болон Ехэ-Нугын совхозуудай хүдэлмэридэ бии байгаа дутагдалнууд шүүмжэлэгдээ. Мүн «Нүүдэл редакциин» энэ тэрэ ажахыда хүрэһэн тухай тусхай хэдэн хуудаһан гараа. Эдэ хуудаһанууд ямар нэгэн онсо шухала асуудалда зорюулагдана. Жэшээнь, октябрь һарада «Пограничный» совхозоинхидой малай үбэлжэлгэдэ хэр зэргэ бэлдэжэ байһан тухай иимэ хуудаһан гараа һэн. Дутагдалынь юуб гэхэдэ, эдэ хуудаһанууд бүхыдөө тооной редакциин хүдэлмэрилэгшэдэй хүсөөр бүтээгдэшэнэ. Хэрбээ эдэнэрэй хажуугаар ажахынуудай юрын хүдэлмэришэдэй, колхозникгуудай ажаглалтануудые үгэлсэжэ байгаа һаань, тэрэнэй нүлөөлхы хүсэниинь, удха шанарынь бүри дээшэлхэ һэн гэжэ һанагдана.

Газетэдэ хүдөө ажахын асуудалаар материалнууд нилээд ехэ толилогдоошье һаа, Эдеэ хоолой программаар хараалагдаһан гол шухала олон асуудалнууд мартагдашана хэбэртэй. Газетын хуудаһануудта «Эдеэ хоолой программа» гэһэн гаршагшье табигдахаяа болишоо. Илангаяа колхоз болон совхозуудта экономиче-

ТҮРҮҮ ЗЭРГ...

Коммунист Бата Цыренович Бальжинимаев 15 жэлдэ механизатораар хүдэлөө. Бодонгуудай совхозой 1967 ондо эмхидхэгдэхэдэ, отделениие эрхилэгшээр дэбжүүлэгдэжэ, хэдэн жэлдэ амжалтатай хүдэлөө. Тракторна бригадые даагшаар хүдэлжэ байтарнь партиин «Мал ажал — онсо шухала һалбари» гэһэн уряалай гарахада, тэрэ эхэ хонидой отара найдахыень дирекциие гуйһан байна. Тингэжэ өөрынгөө һамган Дарису Дашидоржиевнатай совхозой түбһөө 18 модо холо Залаата гэжэ газарта байражаа һэн. Тиинһээр гансата хонидойнгоо байра һэльбэжэ урилаад, сайха гэрээ дулаалаад, худагаа заһажа, хонидто үбэлжэлгын үедэ дүүрэн хүрэхөөр бүдүүн тэжээл байрадань татажа асараа. Шэн зоригто оролдолгын ашаар хэдэн жэл соо совхоз соогоо түрүү һуури эзэлжэ, эрхим хонишон гэһэн нэрэ зэргэтэй ябана.

Мүнөө отарадань 420 хурьган түрэжэжэ байна. Түрэхэ хонид үшөөл олон.

ОЛЗОТОЙ ҮЛЭГДЭЛНҮҮД

Энэ музейн нэрыень урид мэдэнгүй, эндэ оробол, ямар юумэнэй эндэ харуулагдажа байһыень абаһаар ойлгохогүйт. Түрүүн хараадхихада, хоорондоо ямаршье холбоогүй юумэнүүд: эд бүд, амһарта, барилгын материалнууд, картоноор хэһэн зүйлнүүд, резинэ гэхэ мэтэ юумэн байха. Тус музей хоёрдохёо хэрэглэгдэдэг үлэгдэлнүүдэй технологическа ба проектно-конструкторска бүхэсоюзна институтда (ВИВР-тэ) байдаг. Тиин хоёрдохёо хэрэглэгдэдэг бүхы юумэнүүдһээ эшэ үндэһэтэй, ондоогоор хэлэбэл, үлэгдэлнүүдээр хэгдэһэн юумэнүүд эндэ табигданхай.

— Үлэгдэлнүүдые хоёрдохёо түүхэй эд болгожо хэрэглэхэ гээшэ энэ зуун жэлэймнай шиидхэхэ нэгэ шухала асуудал мүн гэжэ бүхы дэлхэйдэ дэмы хэлсэдэггүй,— гээд ВИВР-эй директор **С. В. Дуденков** хэлэнэ.— Манай түби дэлхэй дээрэ промышленнашье, ажаһуудалайшье элдэбын үлэгдэлнүүд айхабтар ехээр сугларшанхай. Тиин тэдэниие миин орхёод байбал, ой модо, полинууд болон гол мүрэнүүдые тэдэ хожомоо булахадаа болохо юм. Мүнөө хажуудань элдэб нобшо ноохойн обоо хүбөө хаягдаагүй промышленна городые олохонь бэрхэтэй болонхой. Энэ хадаа оршон тойронхи газар дэгдые бог шоройгоор дараһаһаа гадна, тэрэниие бузарлажа, хорложо байһаниинь ойлгосотой. Тингээдшье бүри мүнөө алмалта арьбалалтын талаар харабал, обоо гарзатай юм. Хэрэглэгдээгүй нэгэ тонно үлэгдэлнүүдые гаргажа хаяхын тулада предприятинууд дунда зэргээр жэшээнь, долоон түхэриг мүнгэ гаргашална. Ондоогоор хэлэбэл, хүндэ туһатай байха, олзо оруулха юумые усадхахын тулада мүнгэн һомологдоно гээшэ. Промышленностьда ходо хэрэгтэй боложо байдаг тон сэнтэй түүхэй эд хаягдадаг, шатаагдадаг, булагдадаг байна бшуу. Энээниие зохихо ёһоор болбосоруулбал, дахин хэрэглэжэ болохо юм.

Гэбэшье олон хүнүүд хоёрдохёо хэрэглэгдэхэ зүйлнүүдтэ урдынхидаал адляар хандаһаар. Теэд тэрэ үедэ энэ үшөө тон хурса асуудал болоодүй байгаа бшуу.

Нэгэтэ минии нэгэ танил ГДР-һээ ерэһэн нэгэ мэргэжэлтэй нүхэрөө гэртээ урнһан юм. Жэл болоод, тэрэ өөрөө Берлин ошоходоо, мүн лэ айлшан болохоор уригдаа һэн. Немец нүхэр үхибүүдтээ айлшан тухайдаа иигэжэ хэлэбэ: «Энэ үнөөхи минии таанадта хөөрэгшэ аха нүхэр Москваһаа ерээ. Минии ошоходо, коридор соонь, хоёр таһалгаарнь, кухнидань бүхэли үдэшэндөө гэрэл носожо байгаа». Үхибүүдынь тэрэ хүниие ехэ гайхангяар хаража, энэ нүхэр нилээд аягүйрхэһэн бэлэй. Харин манайда энээндэ ехээр гайхаха хүн балай байхагүй бээ.

— Тиигээшье һаа, Сталь Васильевич, хүнүүдэй һанал бодол байн байн хубилжа байна бшуу. Илангаяа һүүлэй үедэ энэ элеэр харагдана. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй һүүлээр ажалша олон коллективүүд хүдэлмэриин сагые, бии байгаа материальна нөөсэнүүдые алмаһанайнгаа ашаар нилээд ехэ амжалта түйлаа бшуу. Парти, правительствын тон шухала шиидхэбэринүүд имагтал энэ зорилгодо хүнүүдэй анхарал хандуулна. «Түүхэй эд, түлишэ, элшэ хүсэ болон бусад материальна нөөсэнүүдые алмаха, тэдэниие зүбөөр хэрэглэхэ талаар хүдэлмэри шангадхаха тухай» 1981 оной июниин 30-да абтаһан КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолдо, мүн «Шагналда зорюулагдадаг материальна эд зөөри алмаһан мүнгэнэй хэмжээн тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1982 оной майн 10-да абаһан тогтоол дотор үйлэдбэриин үлэгдэлнүүдые бага болгохо ба тэдэниие дахяад хэрэглэхэ талаар хүдэлмэрилэгшэдэй материальна урмашуулгые ехэдхэхэ тухай асуудал шухала һуури эзэлнэ.

— Эдэ тон саг соогоо абтаһан шиидхэбэринүүд, мүн социальна болон экономическа хүгжэлтын түсэбтэ «Хоёрдохёо хэрэглэгдэхэ түүхэй эдые ашаглаха тухай» гэһэн бүлэг заатагүй оруулха гэжэ бүхы предприяти, эмхи болон барилганууд уялгалагданхай. Энэ талаар ехэ юумэн хэгдээшье. Теэд гол хэхэ хүдэлмэримнай үшөөл урдамнай байна.

Хэдэн тоо дурдаһуу. Мүнөө манда хэрэггүй саарһанай 65 процентнь, эд бүдэй, эбдэрһэн шэлэй 60 гаран процент, ашаглагдаһан автомобильна шиинын 33 процент шахуунь, полимернэ материалнуудай 17 процент шахуунь суглуулагдан болбосоруулагдана. Энэмнай нилээд бага гээшэ. Тиигээдшье хамаг бүхы үлэгдэлнүүд зуун процент соо ородог бэшэ, харин бодото дээрэнь суглуулаад болбосоруулжа боломоор юумэнүүд лэ энээндэ оруулагдадаг гэжэ хараада абаха хэрэгтэй. Холын Хойто хизаарһаа гү, али холын бусад нютагуудһаа хэрэгээ болиһон автомобильна шиинэнүүдые түб нютагуудта абаашанагүйбди. Юундэб гэхэдэ, тэдэниие зөөхэнь мүнөө дээрээ ехэ үнэтэй болоно. Теэд түбэй районуудташье тэдэнэй галдагдадаг ябадалтай яажа эбсэхэб?

— Теэд юундэ тиигэнэб! Али тэдэниие болбосоруулха технологи ехэ орёо хэсүү юм гү! Али энэмнай ямаршье олзогүй юм гү!

— Хэрэгээ болиһон шиинэнүүдһээ арадай ажахыда угаа хэрэгтэй бутархай резинэ абтадаг юм. Хилын саана автомобильна харгы хэхэдээ, тэрэниие үнинэй хэрэглэдэг болонхой. Бутархай резинэ асфальтда нэмэхэдэ, тэрэ уян болоно, үни байдаг. Ехээр даража нягтаруулагдаһан бутархай резинэ малай фермэдэ эрхим шала болодог. Тэрэ үнэргүй, тиигээд бэлэхэнээр угаагдадаг, үнэр танар шэнгээдэггүй, тиин ондоо ямаршье юумэндэ орходоо удаан байдаг.

Манай институт шиинэнүүдые болбосоруулдаг түхеэрэлгэ байгуулаа. Энэмнай регенераторна заводуудта мүнөө дээрээ болбосоруулагдадаггүй металлокордтой шиинэнүүдыешье зөөри болгодог. Энэ түхеэрэлгэ Чехов городто дүрбэдэхи жэлээ амжалтатайгаар туршагдажа байнхай. Ямаршье шиинэнүүдые болбосоруулха автоматическа линии бидэнэр байгуулжа шадахабди. Жэлэй туршада 925 мянган түхэригэй олзо оруулха тула энэ линидэ гаргагдаһан гаргаша жэлһээ бага саг соо тэхэрюулэгдэхэ юм. Энээн дээрэһээ харахада шиинэ болбосоруулга арадай ажахыда ехэ олзотой. Теэд тус асуудал шиидхэлгэдэ имагтал өөрынгөө зургаануудай тала харадаг ябадал ехэ һаад түбэг татана. Регенераторна заводууд СССР-эй Миннефтехимпромдо мэдэлтэй юм. Тиимэһээ энэ зургаан бутархай резинэ өөртөө хэрэгтэйл хэмжээгээр үйлэдбэрилээд, бүхы оронойнгоо хэрэглэмжэ хангахые ехээр гаргадаг болохо гэжэ эрмэлзэнэгүй. Имагтал өөһэдынгөө зургаанай тала харадаг байһан ушарһаань арадай ажахыда жэл бүхэндэ 350 мянга гаран тонно бутархай резинэ, 200 мянга гаран тонно түмэр түдэгэ ба 100 мянга гаран тонно текстильнэ корд ороногүй гээшэ. Харин эдэ бүгэдые мүнөө хаягдадаг, галдагдадаг хуушан шиинэнүүдһээ абажа болохо байгаа бшуу.

Тэрэшэлэн хэрэггүй болоһон саарһа болбосоруулха хэрэгтэ баһал иимэрхүү байдал тохёолдонхой. Нэгэл тонно хуушa хаашан саарһанһаа 750 килограмм саарһа гү, али 800 ном гү, али һуралсалай 19 мянган тетрадь гү, али ханын няалтын 2500 хэһэг саарһа нэмэжэ абаха аргатай гэжэ ой модоной ба саарһанай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэ бүхэн мэдэхэ. Тиигэбэшье СССР-эй Минлесбумпромой предприятинуудта муу һайн саарһанай оройдоол 16,5 процентнь лэ болбосоруулагдадаг байха юм.

Би эдэ жэшээнүүдые дурдахадаа, хоёрдохёо хэрэглэгдэхэ үлэгдэлнүүд тухай асуудал иимэ муугаар шиидхэгдэнэ гэжэ харуулхаяа һанаа бэшэ, харин эдэ үлэгдэлнүүдтэ хандалга богони саг соо хубилдэггүй гэжэ хэлэхэ гэһэн байнаб. Тиигэбэ ябашье тэдэ үлэгдэлнүүдтэ саг ошохо бүри улам ондоогоор хандадаг болоожо байнабди гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Үлэгдэлнүүдые үйлэдбэридэ хабаадуулха гээшэ түмэр түдэгэ, арһа шүрбэһэн болон эд бүдэй үртэһэнүүдые суглуулаад лэ, тэдээнһээ энэ тэрэ эдлэл хэхэ ябадал мүн гэжэ энээнһээ урдэ ойлгогдодог байгаа. Теэд энэмнай эндүүтэй һанамжа байшоо. Ушар юуб гэхэдэ, тус асуудалда комплексноор хандаха хэрэгтэй юм. Үлэгдэлгүй технологи нэбтэрүүлхэ, үлэгдэлгүйгөөр хүдэлдэг хэдэн нютагуудые бии болгохо гэһэн һанал бодолой улам дэлгэржэ байһандань, бидэ баяртайбди.

— Үлэгдэлгүйгөөр хүдэлдэг нютагууд гээшэмнай юун бэ! Энэмнай фантастика гү!

— Үгы даа! Таджикистанда, Молдавида, Мурманска болон Тюменскэ областьнуудта ба манай институдай оршодог Москвагай областиин Мытищинскэ районда иимэ хүдэлмэри хэгдэжэ эхилэнхэй. Үрэ дүнгынь ямар бэ гэжэ хэлэхэнь үшөө эртэ. Гэбэшье үлэгдэлгүйгөөр хүдэлдэг районуудые байгуулха хэрэгтэ түрүүшын алхамуудай хэгдээд байхада, энэмнай ямар олзотой, саашадаа ехээр хүгжэмөөр хэрэг бэ гэжэ бүри мүнөө эли болобо.

— Эдэ түрүүшын алхамуудынь бодото дээрээ ямар бэ! Юунһээ эхилхэ хэрэгтэйб!

— Түбхын түрүүндэ али бүхы янзын үлэгдэлнүүдые тон шанга бүридхэлдэ абаха хэрэгтэй. Тиигээд ямарыень өөрынгөө үйлэдбэридэ, ямарыень ондоо тээ болбосоруулхаб гэжэ тодорхойлхо шухала. Тиигэбэл тус районходи завод, фабриканууд шэнэ түхэлэй продукци, тэрэ тоодо арадай хэрэглэлэй эд бараануудые гаргадаг болоходоо, энэ багай бусад предприятинуудта ямар арга боломжонууд бииб гэжэ хараада абаха болоно бшуу. Эндэ нютагай засаг зургаан ехэ үүсхэл гаргаха ёһотой. Энэ тэдээндэ олзотой хэрэг ха юм. Юун бэ гэхэдэ, мүнөө тогтоһон гуримай ёһоор, нютагай ба хоёрдохёо хэрэглэгдэхэ түүхэй эдээр хэгдэһэн бүхы продукциие тэдэнэр нютагтаа үлөөхэ эрхэтэй болонхой.

— Хоёрдохёо хэрэглэгдэхэ үлэгдэлнүүдые ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэд һайнаар ашаглаха дуратай бэшэ гэжэ бидэ тодоруулаабди. Тэдэмнай өөһэдын түсэбтэй, уялгануудтай улад ха юм даа. Харин ямаршье регионго элдэб зургаануудта мэдэлтэй хэдэн арбаад предприяти байдаг. Эдэ хайшан гэжэ хоорондоо үгээ ойлголсохо болоноб!

— Эндэ нютагай засаг түрэһөө ехэ юумэн дулдыдаха. Жэшээнь, манай Мытищинскэ районие абажа үзэе. Тус районие үлэгдэлгүйгөөр хүдэлдэг район болгохо штабые партиин горкомой нэгэдэхи секретарь толгойлдог, горисполкомой түрүүлэгшэ — шиидхэбэриие үйлэдбэриин ямаршье хүтэлбэрилэгшэ тоонгүй бэйжэ шадахагүй болоно. Тиигээд энэмнай ехэ олзотой хэрэг гэжэ ойлгоходоо, шэнэ юумэндэ абтасагүй хүтэлбэрилэгшэшье үлэгдэлгүйгөөр хүдэлдэг үйлэдбэриин булюу һайниие нюдөөрөө хараха бшуу.

ДЕПУТАТ ХАМАГАЙ ТҮЛӨӨ ХАРЮУСАЛГАТАЙ

[...] Узколугска сельскэ Совет 1983 [...] болон социальна хүгжэлтын түсэбөө [...] дүүргэлэнэйгээ түлөө РСФСР-эй Министрэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан [...] хүртэhэн байна. Тус сельскэ Соведэй дүй дүршэл тухай материалнууд энэ [...]

[...]МТЫН ХҮСЭН — [...]ЖАЛТЫН ҮНДЭҺЭН



[...] гүрэнэй түсэб 132 процент дүүргэгдээ. Арбадахи табан жэлэй туршада гектар бүриhөө 11,6 центнер ороохо хураhан байбал, үнгэрэгшэ жэлдэ 15,9 центнер хуряагаабди. Тингэжэ ниитын малда хүртөөхэ, үрэhэ хүрэнгэ хааха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ юм. Тобшолон хэлэхэдэ, 1983 ондо совхозой экономико хүгжөөхэ түсэб бүхы дээрэ амжалтатайгаар дүүргэгдээ.

Мүн социальна хүгжэлтын асуудалда горитой анхарал хандуулнабди. Һүүлэй жэлнүүдтэ Соведэй харьяата газар дээрэ ехэ барилга эрхилэгдэнэ. Мүнөө 600 хүнэй hууритай соелой гурбан байшан, 170 хүнэй hууритай 2 клуб, 4 библиотекэ хүдэлнэ. Эдэ соёлой гуламтануудта элдэб янзын хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэжэ байдаг. Тэдэ библиотекэнүүдэй нэгые соёлой униинэй хүдэлмэрилэгшэ, депутат В. П. Тетерина хүтэлбэрилнэ. Тинхэдэ совхозой бүхы hаалиин фермэнүүдтэ улаан булангууд хүдэлнэ.

бэрилгэдэ эрдэм наукын түйлалтанууд болон түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Тинхэдэ хони үсхэбэрилгэдэ нилээд анхарал хандуулагдана. Бүхыдөө 6 мянга шахуу хонид тоологдодог. Жэл бүри 100 эхэ хонин бүриhөө 95—98 хурьган түлжүүлэгдэнэ. Эндэ мүн лэ Соведэй депутадууд Александр Фомин, Иван Конечных, Иннокентий Коротков гэгшэдэй оруулhан хубита ехэ байха.

Мал ажал манай ажахыда шухала hуури эзэлдэг hалбари мүн. Тинмэhээ эндэ арадай депутадууд — ажалай түрүүшүүл тухай, хэдэ хэдэн жэшээнүүдэй дурдагдаhаниинь ойлгосотой ха.

Тариалангай газар, нуга сабшалан дээрэ hайнаар ажаллангүйгөөр малаа бардам хүрэхэ тэжээлээр хангажа шадахагүй байhамнай мэдээжэ. Ушар нимэhээ энэ талаар хэhэн ажал, түйлаhан амжалтанууд болон дутуу дунданууда дурдангүй гарахаар бэшэ ха. Тариалангай газар дээрэ ябуулагдадаг бүхы хүдэлмэри сельскэ Соведэй депутадуудай, саг үргэлжын комиссинуудай, депутадуудай бүлэгүүд ба постнуудай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар бэелүүлэгдэнэ.

Орооhо тарая хуряажа, үбhэ тэжээл бэлдэхэ хэрэгтэ тусхай шэглэл баримталжа, түрүү дүй дүршэл хэрэглэн, оригадна подряд нэбтэрүүлhэнэй ашаар hүүлэй жэлнүүдтэ нилээд ехэ амжалта туйлагдаа. Жэшээлхэдэ, ажахы доторoo тэжээл бэлдэдэг тусхай хоёр бригада байгуулаабди. Тингэжэ бүхы онhон техникэ өөрын эзэтэй болоно, механизаторнууд ургаса тарая ургуулхадаа жэл бүри дүй дүршэл сэхэтэй болоно гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Манай совхоздо кукуруза ургуулдаг хоёр звено эмхидхэгдэhэн юм. Кукурузагүйгөөр силостэй байха аргагүй гэжэ hайн ойлгонхойбди. Тинмэhээ тэдэ звенонуудые даагшанар бэрхэ механизаторнууд — СССР-эй профсоюзуудай XVII съездын делегат, райсоведэй депутат А. Г. Паньков, сельсоведэй депутат В. Н. Пономарев гэгшэд томилогдоо бэлэй. А. Г. Паньковой звено жэл бүри эрхим дүнгүүдые туйлана. Тодорхойлбол, юhэдэхи табан жэлэй туршада дунда зэргээр гектар бүриhөө 116 центнер кукурузын ногоон набша хуряагдаа. Тэдэнэр 1981 ондо гектар бүриhөө 187 центнер, 1982 ондо—150, 1983 ондо—158 центнер ногоон набша хуряагаа.

Орооhо тарая гүрэндэ худалдаха талаар 1983 оной [...]

Хүүгэдэй саадуудта мүнөө 340 гаран багашуул ябадаг. Поселье hууриндахи шэнэ саад үнгэрэгшэ жэлдэ ашаглагдаа hэн. Тэрэшэлэн Буй hууринда 160 хүүгэдэй hууритай саад, Узкий Луг hууринда шэнэ магазин энэ жэлдэ барихаар хараалнабди.

Совхозой хүдэлмэришэдтэ гэр бариха асуудалда саг үргэлжэ анхарнабди. Жэл бүри дунда зэргээр 20 байра ашаглалгада оруулжа, залуу айлнуудта үгэхэ гэжэ шиидхээбди. Гэхэтэй хамта хубиин гэрнүүдые барихынь тула совхозой хүдэлмэришэдтэ ба алба хаагшадта мүнгэ урнhаар, барилгын материалнуудые үгэнэбди.

Юрэнхыдөө, залуушуулда мэргэжэлээ шэлэхэдэнь туhалха, ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдолго гарганабди. Иимэ зорилготойгоор hурагшадай ажаллаха ба амарха «Березка» гэжэ лагерь эмхидхээбди. Энэ хэрэгтэ сельскэ Соведэй депутадууд, совхозой хүтэлбэрилэгшэд болон түрэлхид нилээд оролдоhон байна.

Сельскэ Соведэй депутадууд шэнэ ёhо заншал дэлгэрүүлхын түлөө олон хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлнэ. Жэшээлхэдэ, Совет Армиин зэргэдэ залуушуулые үдэшэлгэ, гэрлэлгые бүридхэлдэ абалга, түрэ найр үнгэргэлгэ, үбэлые үдэшэлгэ, хабарые угталга, ургаса тарианай hайндэр, сурхарбаан гэхэ мэтэ эмхитэйгээр үнгэргэгдэдэг болонхой.

Сельскэ Соведэй гүйсэдком hуурин тосхонуудаа болбосон түхэлтэй болгохо асуудалые ходо анхаржа байдаг. Бүхыдөө үнгэрэгшэ жэлдэ 12 субботник үнгэргэгдэжэ, ариг сэбэр сахиха талаар хүдэлмэри хэгдээ, 12 мянган hөөг бургааhан, модод hуулгагдаа.

Соведэй депутадууд бүхы хүдэлмэреэ ябуулхадаа эдэбхитэдтээ, ниитын эмхинүүдтэ түшэглэнэ. Арадай дружинанууд, нүхэдэй сүүдүүд, эхэнэрнүүдэй Соведүүд ехэ хүдэлмэри ябуулна. Тинхэдэ үнгэрэгшэ жэл hуурин тосхонуудай ажалшадай хамтын 6 суглаан боложо, архиншад ба ажал хэдэггүй хүнүүдэй журамые зүбшэн хэлсэhэн, зохихо хэмжээнүүдые абаhан байнабди. Соведэй саг үргэлжын комиссинууд, депутадуудай бүлэгүүд ба постнууд hайнаар хүдэлөө.

П. РАЗНИЦЫН,
Бэшүүрэй районой Узколугска сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ









Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ илаhан сельскэ Соведэй бүхы хүдэлмэри hунгагшад ба депутадуудай нягта холбоотой ажал ябуулгаар бэелүүлэгдэдэг гээшэ. Тус Соведэй харьяата газар дээрэ оршодог Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой ажалай түрүүшүүл—гаражай диспетчер сельскэ Соведэй депутат Е. С. Иванова, гахайшан В. А. Осудина, совхозой ветеринарна врач, сельскэ Соведэй депутат И. А. Бадмажапова, совхозой механизатор В. Н. Быков гэгшэд эндэ харуулагдана.

Б. СЛЕПНЕВОЙ фото.

«Харьяата газар дээрэнь оршодог элдэб hалбариин предприятинуудай ажал ябуулгые нютагай Соведүүдэй бүри ехээр зүблүүлэн хүтэлбэридэг болоhониинь бүхы дээрээ hайшаагдан батажаа. Арадай хэрэглэмжын эд бараанай үйлэдбэриие, эрилтэ хангалгын албанай хүгжэлтые, оршон тойроной байгаалиие сахин хамгаалгые улам hайнаар хинадаг болоhониинь hайн. Юрэдөө, Соведүүдэй хиналгын үүргые дээшэнь үргэжэл байха хэрэгтэй. Эндэ ажал ябуулгын арга бэломжо үргэн байна».

(КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненкын Куйбышевска районой hунгагшад ай уулзалга дээрэ хэлэhэн үгэhөө).

ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛҺЭЭ ЭХИТЭЙ

Би сельскэ Соведэй хүдөө ажахын талаар саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшын үялгануудые табадахи жэлээ дүүргэжэ ябанаб. Энэ хэрэгтэмни нилээд хүшэр, hанаагаа зобохоор юумэн олон дайралдадаг. Зүгөөр манай комиссиин гэшүүд — сельскэ Соведэй депутадууд, совхозой суута hаалишан В. А. Литвинцева, шахан тарагалуулгын гүүртын бригадир Л. П. Алексеев, нэгэдэхи бригадын механизатор Г. Г. Новокрещенных, мал адуулагша В. А. Фомин гэгшэд бүхы даалгабаринуудаа саг болзортонь дүүргэдэг, найдамтай туhалагшадни гээд онсолхо байнаб.

Бүхы хүдэлмэреэ хахад жэлэй болзороор урид табигдаhан түсэбэй ёhоор ябуулдаг байнабди. Манай комиссиин гэшүүдтэ жэлэй ямаршье сагта яаралтайгаар шиидхэхэ асуудалнууд гараад лэ байдаг. Юундэб гэхэдэ, хүдөө ажахын бүхы шухала кампанинууд түхэреэн жэл соо таhалгаряагүй шахуу ябуулагдана ха юм даа.

Ниитын малай үбэлжэлгэ—малшадай шанга шалгалта болодог гээд зүбөөр хэлсэдэг. Тинхэдэ үбhэ тэжээл бэлэдхэлгын хаhа ажахыда ямар hуури эзэлхэ ёhотойб? Шэмэтэ, hайн шанартай үбhэ тэжээл зундаа ноосэлөөгүй hаа, малай үбэлжэлгые урагшатайгаар үнгэргэхэ арга байха гү? Үгы aab даа. Тиимэ болохолоороо бидэнэртэ бүхы кампанинууд шухала удха шанартай, харюусалга сэхэтэй хэрэг болоо.

Манай комиссиин заседанинууд дээрэ олон шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ, зохихо шиидхэбэринүүд баталан абтадаг байна. Тээсгэн, жэшээлхэдэ, hү hаалиин хоёрдохи фермын бригадир Н. А. Паньковой тоосоое шагнаабди. Энэ фермэ үбэлжэлгээ хэр зэргэ үнгэргэжэ байнаб, ямар дутагдалнууд дайралданаб. ямар шиидхэгдээгүй асуудалнууд бииб, сельсоведэй зүгhөө ямар туhаламжа хэрэгтэйб гэжэ комиссиин заседани дээрэ элирүүлэгдээ. Комиссиин гэшүүд фермые кадрнуудаар гүйсэд хангаха, ажалай журам hайжаруулха, социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые олондо соносхохо талаар хэмжээнүүдые абаха шухала гэhэн тобшолол хээ hэн. Хуряангыгаар хэлэбэл, тус коллективтэ Соведэй депутадуудай туhаламжа хэрэгтэй гэжэ ойлгогдоо. Хэрбээ комиссиин заседани дээрэ фермын коллективэй ажал хүдэлмэри тухай асуудал саг дарыдань зүбшэн хэлсээгүй hаамнай, тус фермын ажалай дүнгүүд бирагүй зандаа үлэжэ болохо байгаа.

Нёдондо хабарай тарилгада бэлэдхэлэй үеэр, совхозой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые урижа, онь hон техникээ хэр зэргэ заhабарилhан тухай асуудал заседани дээрээ хаража үзөө hэмди. Энэ талаар дутагдалнууд яhала олон байгаа бэлэй. Тиимэhээ мүнөө бидэ заhабарилгын графигые ходо шалгаха, дутуу дундануудаа усадхахыень туhалха, депутадуудай пост байгуулаабди. Тэрэнэй ашаар бүхы техникэ саг болзортоо заhабарилагдана.

Манайда хартаабха үбэлэй үедэ хадагалха байранууд дуталдадаг. Тиимэhээ хэды шэнээн хартаабха малда үгтэхэ ёhотойб, хэды шэнээн хартаабха үрэhэ хүрэнгэдэ үлөөгдэхэ ёhотойб гэжэ урид мэдээжэ байдаг. Тиимэhээ энэ хоёрдохи «хилээмые» үбэлэй үелэ дулаанда байлгахын тула гү, али тэрэниие малай тэжээл болгохо тухай асуудалаар Соведэй комиссиин гэшүүд харюусалгата тушаалтадтай холо уулзажа, зохихо хэмжээнүүдые абадаг юм.

Тинхэдэ үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ hууриин тосхонуудай хүн зониие ехэ багагүй хабаадуулха, эмхидхэлэй бусадшье олон асуудалнуудые шиидхэлсэлгэлэ бидэнэр хабаададаг гээшэбди.

Сельскэ Соведэй саг үргэлжын комисси ойрын сагта совхозой Буйска hү hаалиин фермын коллективэй 1-дэхи кварталай ажалай дүнгүүл тухай, шахан тарагалуулгын гүүртэдэ холимол тэжээлэй ямараар гаргашалагдадаг тухай, апрель hарада полевой стануудай бэлэн болгогдоhон тухай май hарада тэжээл бэлэдхэлэй звенонуудай хүдэлмэри тухай гэхэ мэтэшэлэн шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхээр хараална.

Комиссимнай хүдэлмэридэ нютагай Соведэй эдэбхитэд, ажалай түрүүшүүл, коммунистнууд болон комсомолшууд олоорoo туhална. Юрэнхыдөө, ажалша малша хүнүүдэй эдэбхи үүсхэлгүйгөөр ажал хүдэлмэреэ урагшатайгаар ябуулхамнай бэрхэтэй гэжэ ойлгогдоо юм.

Эдеэ хоолой программые бэелүүлэн, хубиин хамhабариин ажахые нютагтаа хүгжөөхэ талаар яhала оролдообди. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада аяар 1500 толгой поршоонхо совхозой хүдэлмэришэдтэ худалдагдаа. Мүнөө өөрын хубиин ажахыгүй айл манайда үгы шахуу. Тингээд тобшолон хэлэхэдэ, хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ хабаатай нэгэшье асуудал манай комиссиин гэшүүдэй эдэбхитэй хабаадалгагүйгөөр үнгэрдэггүй боложо байнхай.

В. АСТРИХИНСКИЙ,
сельскэ Соведэй хүдөө ажахын талаар саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ.

ЖУРАМ ЗАРШАМАЙ ТҮЛӨӨ

Манай депутадууд, Соведэй эдэбхитэд, КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай ноябриин (1982 он), мүн удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн социалис хуули болон ниитын гурим шангадхахын түлөө ехэ оролдолго гаргажа байдаг. Соведэймнай харьяата газар дээрэ ажаhуугшад ба ажаллагшад политическэ талаараа үндэр мэдэрэлтэй, парти болон правительствын табиhан зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажалладаг байна. Эрхим ажалаараа суурхаhан, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр оролсодог хүнүүд яhала олон даа. Гэбэшье манай эндэ ажал мүртэй хэдэггүй, архидадаг, гэртээ шууяа татадаг, ниитын гурим эбдэдэг, миин зайгуултажа ябадаг эрхэтэд дайралдадаг.

«Бог үбhэ — поли дээрэhээ!» гэhэншүүгээр архиншад болон журам заршам эбдэгшэдтэй хамтын хүсөөр тэмсэхэ зорилго урдаа табинхайбди. Миниин hанахада, энэ муу муухай ябадалые олониитын хүсөөр усадхаха гэhэн тон зүб шэглэл баримталнабди. Һуурин тосхонуудай ажалшадай хамтын суглаанууд, нүхэдэй сүүдүүд, эхэнэрнүүдэй соведүүд, арадай hайн дуранай дружинанууд, ниитын совет—эдэ бүгэдэ ниитын гурим, журам заршам сахиха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлэй туршада 6 дахин ажалшадай суглаае үнгэргэжэ, архиншад болон ажалгүй зайгуултадаг хүнүүдэй ябадалые зүбшэн хэлсээбди. Ажалшадай суглаануудта районой милициин, сүүдэй, прокуратурын хүдэлмэрилэгшэд уригдадаг, ажал хэдэггүй хүнүүдые хүмүүжүүлхэ талаар ашаг үрэтэй онол арга олдонхой гэжэ тоолохоор. Бидэнэр хэдэн хүниие архиhаа аргалуулгын газарта эльгээхэ, ажалда оруулха гэхэ мэтэшэлэн шиидхэбэри абаhан байнабди.

Сельскэ Соведэй томо томо — Буй, Поселье, Узкий Луг hууринуудта эхэнэрнүүдэй соведүүд байгуулагданхай. Би Узкий Луг hууринай эхэнэрнүүдэй соведые удаританаб. Үнгэрэгшэ жэлэй туршада 5 дахин соведэй гэшүүд сугларжа, архиншадай гэртээ шууяа гаргагшадай, ажалай журам бүдүүлигээр эбдэгшэдэй «хэрэгүүдые» хаража үзөө.

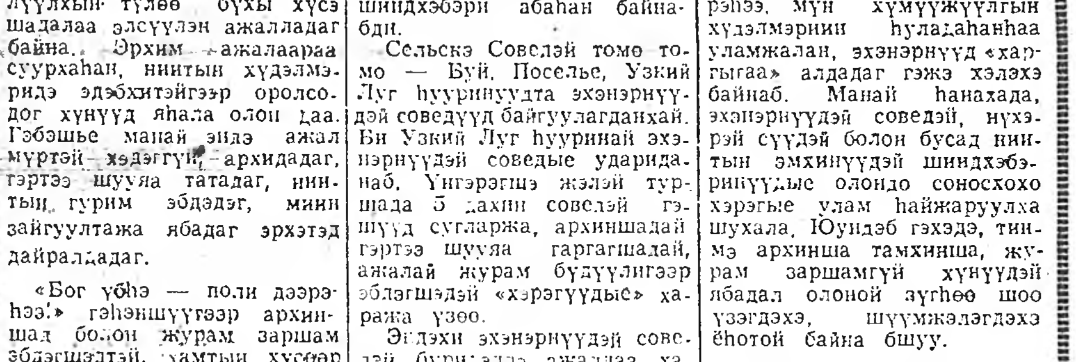
Эндэхи эхэнэрнүүдэй соведэй бүридэлдэ ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг, хүн зоной дунда хүндэтэй болоhон хүнүүд — совхозой ветеринарна врач И. А. Бадмажапова, түрүү hаалишан Н. Н. Солдатова, медицинскэ фельдшер М. А. Быкова, складые даагша В. Т. Разницына, совхозой хүдэлмэришэн Е. П. Крупенникова гэгшэд оролсоно.

Совет дээрэ гол түлэб эхэнэрнүүдэй журам заршам тухай зүбшэн хэлсэгдэдэг aab даа. Гэбэшье hамганайнь гүйлтаар совхозой хүдэлмэришэн Г. А. Соллатовые архиhаа аргалуулхаар районой больницада эльгээhэн байнабди. Тэрэшэлэн эхэ басаган хоёрой хоорондоо хэрүүл үүсхэhэн хэрэгүүдые хаража үзөөд, зохихо зүбшэл заабари үгэhэн, hайнаар ажаллаха ба ажаhууха эрхэ байдал олгохо тухай бодомжолhон, хэмжээнүүдые абаhан байнабди.

Архи ууха, ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг дээрэhээ, мүн хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин hуладаhанhаа уламжалан, эхэнэрнүүд «харгыгаа» алдадаг гэжэ хэлэхэ байнаб. Манай hанахада, эхэнэрнүүдэй соведэй, нүхэрэй сүүдэй болон бусад ниитын эмхинүүдэй шиидхэбэринүүдые олондо соносхохо хэрэгые улам hайжаруулха шухала. Юундэб гэхэдэ, тиимэ архинша тамхинша, журам заршамгүй хүнүүдэй ябадал олоной зүгhөө шоо үзэгдэхэ, шүүмжэлэгдэхэ ёhотой байна бшуу.

Совхозой үйлэдбэри дээрэ шанга гурим, журам заршамгүйгөөр амжалта туйлагдадаггүй гээд бултанда мэдээжэ. Ушар нимэhээ бидэ өөрынгөө багахан хүдэлмэреэрээ олоной хэрэгтэ хубитаяа оруулан, тэрэнээ улам ехэ болгохын түлөө саашадаа оролдохо байhамнай дамжаггүй.

В. ТЕТЕРИНА,
Узкий Луг hууринай эхэнэрнүүдэй соведэй түрүүлэгшэ.



Һүүлэй жэлнүүдтэ эндэ барилга ехээр хэгдэнэ. Буй hууринай соёлой шэнэ байшан.
Б. СЛЕПНЕВОЙ фото.



Эмхитэйгээр хабааданабди

Соведэй депутат байха гээшэ харюусалгатайшье, хүндэтэйшье хэрэг гээшэ. «Хэн Соведтэ хүдэлнэб, тэрэ хамагай түлөө харюусалгатай» гэжэ хүн зоной дунда тон зүбөөр хэлсэдэг гээшэ.

Депутат хадаа олоной дунда ажалладаг, бусадтал алли тэгшэ эрхэтэй хүнүүд гээшэ. Тингэбэшье тэрэ бусадhаа үлүү ехэ харюусалгатай, үлүү ехэ уялгатай байха ёhотой.

Би хоёрдохи зарлалаа сельскэ Соведэй депутадаар hунгагданхайб. Тиимэhээ хүн зоной дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха талаар зарим тэды дүй дүршэлтэй боложо байнхайб. Депутат бүхэн нэн түрүүн коллектив соогоо эрхим ажалай үльгэр жэшээ харуулха уялгатай. Энэ талаар абаа hаа, би совхозой тугалшадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ гурбадахи жэлээ түрүүлжэ ябанаб. Намтай сугтаа ажалладаг тугалшад П. З. Фефелова, Л. Н. Алексеева, А. М. Панькова, А. А. Астрихинская, механизатор, сельсоведэй депутат В. А. Паньков гэгшэд ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг тула жэл бүри горитой дүнгүүдые туйлана. Бидэнэр совхозой hаалиин 2-дохи фермын бүхы тугалнуудые түлжүүлдэг ажалтай зомди. 200 шахуу тугалнуудые hайнаар харууhалжа, шэгнүүрыень түсэбhөө үлүүлхэ гээшэ бэлэн бэшэ aab даа. Зүгөөр эндэ эбтэй эетэй ажал хэрэгтэй. Бидэнэр зоотехническэ hуралсалда ябадаг зомди. Энэнь манай ажал ябуулгада ехэ аша туhатай байдаг.

Би фермын дэргэдэ байгуулагдаhан депутадуудай постые хүтэлбэрилнэб. Механизатор В. А. Паньков, фермын техник-үрэжүүлэгшэ Г. Н. Панькова гэгшэд тус постын гэшүүд юм. Манай постын гэшүүд эндэхи хоёрдохи фермын ажал хүдэлмэриие ходо шалгажа, дутуу дундануудые усадхаха талаар хэмжээнүүдые абажа байдаг. Энэ хэрэгтэ арадай хинагшад болон бусад эдэбхитэд олоорoo хабаадуулагдана. Үбhэ тэжээл хэр гамтайгаар гаргашалагданаб, фермын хүдэлмэрилэгшэдэй hуудал байдал хэр зэргэ хангагданаб, hү үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар дотоодын нөөсэ арга боломжонуудта хэр зэргэ анхарал хандуулагданаб гэхэ мэтэ асуудалнуудаар hонирходог. бусадшье олон ондоо хүдэлмэри ябуулдаг байнабди.

А. ПАНЬКОВА,
совхозой тугалшан, сельскэ Соведэй депутадуудай постые хүтэлбэрилэгшэ.

ЗУРАГЛАЛ

ФОМИНТАН

[...] рөөшье Узкий Луг нютагай хүбүүн, мүнөө пенсидээ гарабашье, хонишоноор ажалладаг, үндэршэг нюргатай, шууд харабтар шэг шарайтай Андрей Александрович Фомин бүхы наhандаа олоной хэрэгэй түлөө оролдожо ябаhан хүн юм.

...«Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайн эхилбэ» гэhэн hураг суу сахилгаан түргэнөөр нютагтань тарaa бэлэй. 18-тай боложо ябаhан Андрей хүбүүн уданиьегүй дайнда мордобо. Тэрэ суута Сталинградска байлдаанда хабаадаха үедөө шархатажа, госпитальдо орохо баатай болоо hэн. Госпитальhоо гараад, Андрей Фомин дайнай дүүрэтэр Алас Дурна зүгтэ албаяа үргэлжэлүүлээ.

Эхэ ороноо хамгаалалсаhан Андрей Александрович түрэл нютагаа бусажа ерэhээр, ажал хэжэ эхилээ.

— Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ хүшэр бэлэй. Эдихэ ууха юумэн даб дээрэ хомор байгаа. Гэбэшье, бүхы совет арадтал адляар фашистнуудай урдаhаа баатарлигаар тэмсэзд, арадай ажахые hэргээн хүгжөөхын түлөө эрэлхэг зоримгойгоор ажаллажа эхилээ гээшэлди,—гэжэ тэрэ холын жэлнүүдые толгой соогоо hэргээн, бодолгото болонгёор hанан дурсана.

Нэгэтэ совхозой директор Андрей Фоминие кабинедтээ урижа:

— Андрей Александрович, та ямаршье ажалhаа тунхаридаггүй, совхозой эрхим хүдэлмэришэдэй нэгэн байнат. Бидэ таниие ахалагша хонишоноор томилхо гэлсээбди. Юун гэжэ hананат?—гэбэ.

— Болохол гэжэ hананаб, —гэжэ сэхэ руунь харюусахадань, директор сэдьхэлээ ханангяар ажалдаа амжалта түйлахыень хүсөө hэн.

Андрей Александрович Фомин тэрэ гэhээр хори гаран жэлэй туршада хонидые харууhалжа ябана. Эрье хонидые, эхэ хонидыешье тэрэ харууhалжа, ехэ дүй дүршэлтэй болоhон. Урагшаа hанаатай, олон жэлэй туршада ажалдаа эрхим дүнгүүдые туйладаг тула тэрэ материальна болон моральна талаараа оло дахин урмашуулагданхай.

Тэрэнэй үбсүүн дээрэ «Ажалдаа шалгарhанай түлөө» медаль, «8-дахи табан жэлэй ударник», «9 дэхи табан жэлэй ударник», «Социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэ», «Ажалай ветеран» гэhэн тэмдэгүүд яларна.

Оройдоо арбаадхан жэлэй саада тээ совхозой директор Федор Ермилович Ефимов иигэжэ хэлээ hэн:

— «Ажалдаа амжалтануудые туйлаhанайтнай түлөө «Жигули-Лада» автомашина ээлжээгүйгөөр үгэхэ гэлсээбди».

— Һайн даа. Мүнгээ хармаанлаад, үглөөдэр ошохо болоол даа,—гэжэ Андрей Александрович харюусаба.

А. А. Фоминай хани нүхэр Анна Петровна мүнөө пенсидээ гаранхай. Урдань олон жэлэй туршада суута hаалишан ябаhан. Тэрэ Ажалай Улаан Тугай орденоор, «Шэн габьяата ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ» медаляар шагнагдаhан намтартай.

Фоминтан үхибүүдээ ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлээ гээд онсолхо хэрэгтэй. Хэлсэhэн мэтээр хүбүүдынь газаahaa орожо ерэбэ.

Автомашинын жолоошон мэргэжэлтэй ехэ хүбүүн Александр эсэгынгээ мэргэжэлые шэлэжэ, мүнөө совхозой ахалагша хонишоноор ажаллана. Тэрэ партиин гэшүүн юм. Совхозой парткомой гэшүүнээр hунгагданхай, арадай дружиннигай хүндэтэ уялга дүүргэнэ. Мүнөө тэрэнэй отарада 800 толгой эрье хонид тоологдоно. Александр Фоминай бригадын коллектив мяха, ноохо гүрэндэ тушааха түсэбүүдээ жэлhээ жэлдэ үлүүлэн дүүргэдэг.

Хоёрдохи хүбүүниинь—Владимир Андреевич Фомин мүн лэ олохон жэлдэ хонишоноор ажаллажа, эхэ эсэгынгээ нэрые хухалангүй, эрхим дүнгүүдые туйлаhан байна. Тэрэ мүнөө жэл мал адуулагша болонхой.

Владимир Андреевич ниитын хүдэлмэридэ хододоо эдэбхитэйгээр хабаададаг. Тэрэ Узколугска сельскэ Соведэй депутат. Соведэйнгээ хүдөө ажахын талаар саг үргэлжын комиссиин гэшүүн байhан тула совхозой мяха, hү, ноохо үйлэдбэрилгэдэ хабаатай бүхы асуудалнуудые шиидхэхэ талаар өөрынгөө hанамжа, дурадхалнуудые хэлэжэ, ажалдаа hайн hайхан жэшээ харуулан, хубитаяа оруулалсана бшуу.

— Ажал хүдэлмэридэмнай, ажабайдалдамнай мүнөө хүнгэн автомашина хэрэгтэйл болоод байдаг. Тиимэhээ би шабар шабха соогуур, болдог дошо дээгүүр гүйхэдөө ульгам «Запорожец» машина худалдажа абаа hэм,— гэжэ Владимир Андреевич хөөрэбэ.

...Баяр хүргэжэ, юрөөлөө хэлэжэ ябаха сагшье дүтэлбэ. Узколугска сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын шара үнгэтэй «Нива» машина холоhоо харагдаадхиба. Фоминтанай гурбан машинын хойно өөрынгөө машина байлгажархиhан Павел Трифоновии омогорхонгёор:

— Фоминтан шэнгеэр мал ажалдаа эрхим hайнаар ажалладаг гэр бүлэ манай эндэ олон байха. Совет засаг өөрынгөө эрхим хүбүүдые, ажалаараа суурхадаг хүнүүдээ бүхы хүсөөрөө дэмжэдэгшье, дэмжэхэшье юм. Ямар машинада hууха дуратайбта? Шэлэгты,— гэжэ шог зугаа дэлгэбэ.

Үнэхөөрөөшье, түрэл совхоздоо бүхы хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа зорюулhан Андрей Александрович, Анна Петровна Фоминтан, тэдэнэй хүбүүдынь, ашанарынь баян дэлгэр байдалтай гэжэ hанахадам, урматай зохид байгаа hэн. Энэ талыень hанахадаа, габшагай ажалаараа түрэл нютагайнгаа, тэрээнhээ дам саашаа бүхы совет Эхэ оронойнгоо баялигуудые арьбадхан ажаллажа ябагшадта үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэхэ дуран хүрөө бэлэй.

С. ОЧИРОВ.

Үри хүүгэдые ургажа, хүн түрэлтэнэй үг залгуулхаhаа гадна унжэгэн уриhан гартаа буу барижа, «хурин тахалай» урдаhаа бодолсоhон эхэнэр сэрэгшэдэй эрэлхэг зориг тухай хөөрэлдөөн болобо. «Байгал» журналай редакцида болоhон фронтовик-эхэнэрнүүдтэй уулзалга Эсэгэ ороноо хамгаалhан Агуу Эхэ дайнда совет арадай илаhаар 40 жэлэй ойдо зорюулагдаа. Эхэ орондоо халуун дурлал, дайсанине үзэн ядалгын хүсэн эдэ байhан хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ хүдэлгэhэн байха. «Дайнай дарита утаагаар дэлхэйе дахин бузарлуулхагүйн түлөө эб найрамдалай түлөө тэмсэлэ бүри эршэдүүлэе!» гэhэн үгэнүүд уулзалгын гол уряа болоо.

...Сээжэдээ дайшалхы ордени, медальнуудые яларуулhан, hайндэрэйхээр хубсалhан, халта бууралтажа эхилhэн үнэеэ залуугайхаар залhан эхэнэрнүүдэй эхэнэрнүүдэй зал руу ороно. Хүн бухэниинь сэдьхэлээ долгисонги. Хүн бүхэнэйнь харасада хурса, унтаршагүй гэрэл наадана. Тиихэдэ — дүшэдэхи онуудта фронтын тооhото харгынуудаар ябагшаар дабшахадаа, эгээл нимэ эрид шиидэнги галхан харасадаа бадарууласн ябаа бшэе.

«Байгал» журналай ахамад редактор С. С. Цыренджиев айлшадые амаршалжа, уулзалга нээбэ. Редакциин дэргэдэ дайнай, ажалай ветерануудтай уулзалгануудай зэншалта болоhонинь hайшаалтай. Совет арадай революционно, дайшалхы, ажалай алдар солын ёhо заншалнуудые дээрэ залуушуулые хүмүүжүүлгэдэ аша туhатай, ветерануудай дурсалгануудые сонсолхо нимэ уулзалга ашэ тэй бшуу. Буряадай арадай поэт Н. Г. Дамдинов, уран зохёолшо Ч-Р. Намжилов, Л. Д. Тапхаев, журналист Е. Голубев болон бусадшье хабаадалсаа. Журналай редколлегиин гэшүүн П. Ф. Вяликова үгэ үгтэбэ. Дэлхэйн хоёрдохи дайнда онсо габьяа баатаршалга харуулhан 91 эхэнэр Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэhэн, сэрэгшын Алдар Солын гурбан шатын орденоор 4 эхэнэр шагнагдаhан байна. Дайнай түрүүшын үдэрнүүдhээ Буряадай республикын эхэнэрнүүдhээ «Советэ Армиин жагсаалда абагдахыень гуйнаб» гэhэн мэдүүлгэнүүд орожо эхилээ hэн. Сэрэгэй врачай, жолоошоной, медсестрагай, холбоошоной, тагнуулшалhан, олон янзын үялгануудые эхэнэрнүүд дүүргэжэ, үе сагаан хушаа хүндэ, харюусалгата хэбэ. Эдэ хүдэлмэри дажжа гараха, Илалта шэдээлэн дүтэлүүлхэ заахатай байгаа.

Улаан-Үдын мяха-консервын комбинатда, авиационно заводто наhаараа хүдэлhэн Н. М. Лысенко В. Ф. Яшина гэгшэд түрүүлэн, удаа дараалан үгэ хэлээ. Зенитно-артиллериискэ 358-дахи дивизионой тагнуулшан ябаhан Н. М. Лысенко богоёорошье hаа, тодорхойгоор дайлалдаха зам тухайгаа хөөрөө. Гүрэн түрын дээдын хайра шагнал — Ленинэй орденоор энгэрынь шэмэглээ. Фронт шадархи аэродромдо жолоошон-радистаар хүдэлhэн В. Ф. Яшина Курска дүхэригhөө Берлин хүрэтэрхи зам гаталаа юм. «10-дахи классаа hая дүүргээд байгаабди. Hургуулитаяа хахасалгын үдэшэhөө гараад лэ, хүлдөө сабхи үмдэжэ, сэрэгшэн болоо hэм. Агаарай 16-дахи армида алба хээб. Нэн түрүүн машина жолоодооб. Радистн удай дуталдахада, саг дары зүбшөөлөө үгөө hэм. Тон мартагдашагүй дурсалгамни гэхэдэ, рейхстагта нэрэ, обогоо бэшээ бэлэйб», — гэжэ тэрэ дурсана.

«Эдирхэн гүлмэрхэн
hаhадаа
Эхэ нютагтаяа
хахасаад,
Эрэшүүлтэй зэргэлэн
Эхэ ороноо
хамгаалаабди.
Хэдэн үдэрэй туршада
Хүдэржэhэмнай гайхалтай
hэн.
Хэдышье зоригоо гаргаха
Хүсэлтэй байhамнай
ойлгосотой hэн» —

гэhэн мүрнүүдые фронтовой дэбтэр сооhоо Е. Ф. Ростовцевагай уншахада, нэрьемэ альга ташалган болобо. 1-дэхи Украинска фронтын бүридэлдэ дайлалдаhан хэлхеэ холбоошон Ростовцева фашис булимтарагшадай үүр — Берлин хүрэжэ, түүхэтэ Илалтые түүрээн магтаhан шүлэгүүдээ бэшээд, нүхэдтөө уншаа hэн. Оронойнгоо зүүн хилэнүүдые япон самурайнуудhаа аршалан хамгаалалсаhан Д. П. Ринчино удаань дайшалхы намтар тухайгаа, жолоошон ябаhан тухайгаа хөөрөө. 3-дахи Калининска фронтын партизанска отрядай санитарка А. И. Вторушина дайнай hүүлдэ Эхэ-Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн юм. «Дайнhаа амиды мэндэ бусажа ерэхэ золтой байгаабди. Теэд хэды оломнай дайнай поли дээрэ үлөөб... Тэдэ нүхэдөө мартаха эрхэгүйбди. Үхибүүдтээ, үринэртөө тэдээн тухайгаа хөөрэдэг байял. Түүхын үе сагай урда харюусалгаа эдир үетэн мэдэрэг лэ» гэhэн А. Н. Вторушинагай үгэнүүд үнэншэмэ тодо оэлэй.

Улаан Одоной, Дайшалхы Улаан Туган орденууд удаадахи эхэнэрэй сээжэдэ хаhиhана. Узбекистанда түрэhэн, үдэhэн, нютагтаа байхаhаа дайшалхы дааоаринуудые дүүргэжэ эхилhэн О. М. Красикова мүн гээшэ. Кишлагуудаар повесткэнүүдые тарааха, байшан гэрнүүд соо госпитальнуудые бэлдэхэ хүдэлмэридэ нүхэд басагадтаяа суг хабаададаг hэн. Радиотелеграфистнуудай курсануудые дүүргээд, Урда фронт эльгээгдээ. «Аэродром харууhалха үедэмнай нэгэ нимэ ушар болоо hэн. Нүхэр басаган Ирина Телышеватаи харуулда зогсожо байтарнай, пэжэг түрүүлмэ нэгэ хүн hүндэлжэ ябаба. «Зогсо!» гэhэн захиралтадамнай анхарааrүй. Хажуудань дүтэлхэдэмнай, харюу үгэхөөр бэлэн янзатай байба. Абаhаар гэнэдүүлжэ, толгойнь дээхэнүүр буулгажархёоб. Тууж абаашапамнай, нээрээшье, диверсант байhан байгаа. Энээнэй түлөө Улаан Одоной орденоор шагнагдаhан хүм. Дүрбэ дахин шархатаа hэм» гэжэ О. М. Красикова дурсан хөөрэбэ.

П. И. Лумпова юрэ бусын дайшалхы намтартай юм. Дайнай урда тээ Улаан-Үдын 35-дахи (мүнөөнэй 29-дэхи) hургуулида пионервожатаар хүдэлдэг байгаа. Дайнай үедэ плендэ абтажа, концлагерьта хаалтада байха үедөө подпольно хүдэлмэридэ хабаадаhан габьяатай. «Би, Советскэ Союзай пионер, дайсанhаа нэгэтэшье анхагүйб, үхэлэй нюдэ руу сэхэ хараха зоригтой байхаб» гэhэн үгэнүүдые пионернүүдни дабтагша hэн. «Манай арад хэзээдэшье илагдахагүй» гэhэн этигэлтэй болгохые, урмыень дүнгэхые оролдогшо hэм», — гэжэ П. И. Лумповагай хоолойгоо шэшэрүүлэн хөөрэхэдэнь, ямаршье зэмэгүй үхибүүдэй концлагерьта зоболон тама үзэhэн ушар зүрхэ сэдьхэл гажаралаар халяан дайрана.

2-дохи Украинска фронтын агаарай-десантна 9-дэхи армиин полкын врач В. Л. Кравченко Румыни, Чехословаки, Венгрине сүлөөлэлсэhэн, хэдэн арбаад сэрэгшэдэй ами наhа абарhан байна. Мүнөө В. Л. Кравченко Улаан-Үдын городской 1-дэхи поликлиникэдэ ажалладаг юм. Партизан отрядай радист З. И. Тюрина, фронт шадарhаа шархатаhан сэрэгшэдые тылэй госпитальнуудта зөөдэг санитарна 281-дэхи поездын сандружинница А. И. Ковалева гэгшэд удаа дараалан трибунада гараа. «18-тайхан басагад hэмди. Дуутай шуутайнууд, хүхюунүүд бэлэйбди. Үргэhэгүй hүнинүүдтэ, үлэсхэлэн хооhон байдалда дарагдаагүйбди. Улаан Хэрээhэнэй курсануудые гараа hэмди. Поездмнай 15 вагонтой hэн. Вагон бүридэнь 50—60 шархатаhан сэрэгшэд... Шархатагшадта туhаламжа үзүүлхэнээ гадна шуhаяа тушааха саг гарадаг байгаа. Нэгэтэ нютагаан:аа, Улаан-Үдын хүбүүнтэй Николай Козулинтай Ельни шадар уулзашоо бэлэйб. Шархатанхай hэн. Шадал зэргээрээ тэрэнээ дүнгэжэ ябатарни, «Дүүхэй хаанапаабши?» гэбэл даа. Хэлээ аабзаб даа. Гайхалайм ехэдэ, минии ахые, эгэшые таниха байгаа. Дайнай hүүлдэ оло дахин Николайтай уулзагша hэмди. Үдын урда эрьедэ ажаhуудаг байгаа. Теэд шарханууд гээшэ харатайл даа... Бидэнэр, фронтовик-эхэнэрнүүд Улаан Хэрээhэнэй бүлгэмэй эдэбхитэд байhамди, байхашьебди» — гэжэ А. И. Ковалева түгэсхэлдэнь мэдүүлбэ.

Сэрэгэй фельдшер ябаhан, мүнөө медучилищида багшалдаг Н. К. Смирнова сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгын асуудалаар сэнтэй hанамжануудаа хэлэбэ. «Мүнөө түби дэлхэйдэ түгшүүритэ байдалай тохёолдоод байхада, залуушуултай хүдэлмэрээ hэргээн эдэбхижүүлгэ — мачай, дайнай ветерануудай нангин уялга мүн» гэжэ тобшолоо hэн.

Улаан-Үдын гарнизоной сэрэгшэд дайнда хабаадаhан эхэнэрнүүдые үнэн зүрхэнhөө хүндэлжэ байhанаа элирхэйлээ. Буряадай арадай поэт, Буряадай Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ Н. Г. Дамдиновта үгэ үгтэбэ. «Эндэ сугларагшадай дурсалгануудые суглуулжа, ном болгон хэблээд, эдир үетэнэй анхаралда дурадхаха гэhэн үүсхэлэй бэелээ паань, hайшаалтай бэлэй» гэжэ Н. Г. Дамдинов hанамжаяа хэлээ. «Дайнда унаhан сэрэгшын үгэ» гэhэн шүлэгөө удаань уншажа, нэрьемэ альга ташалган болоо.

Тиимэл даа. Үбгэ эсэгэнэрэймнай, эхэнэр сэрэгшэдэй дайнда харуулhан баатаршалга аман үгын дурсалга болоод үлэхэ бэшэ, харин алдар нэрэнь мүнхэлэгдэхэ ёhотой. Энэ зорилгоор ябуулагдажа байhан хүдэлмэри Илалтын 40 жэлэй ойе угтуулан, бүри үргэн дэлисэтэй болгогдохо ёhотой.

«Эхэнэр сэрэгшэд! Урихан гартаа үриеэ бөөмэйлхэhөө гадна, энэ дэлхэйе хосоролгоhоо абаралсаха заяатай байгаат. Танай хүсэhэнэй ёhоор, түрүү үзэл бодолтой, hайн hанаатай бүхы хүнүүд гансал ажалай габьягай түлөө орден, медальнуудта хүртэжэ байг. Мүнөөдэр танда барюулагдаhан ургамал hайхан сэсэгүүд эдир хаhыетнай, олоной жаргалай түлөө тэмсэлыетнай, жаргал баярай нулимсаар үерлэн ерэhэн Илалтын үдэрые hануулаг лэ. Эхын, эхэнэрэй үүргэ дүүргэхэhээ гадна, Эхэ ороноо хамгаалха нангин уялгатайбди гэжэ мэдэрhэндэтнай баяр баясхалан хүргэн, доро дохинобди, элүүр энхые, үта наhа наhалхыетнай хүсэнэбди» гэжэ хэлэхэ дуран хүрөө hэн.

Г. ДАШЕЕВА.
манай корр.

Спорт



ХАБАРАЙ ЗАНШАЛТА УРИЛДААН

«Правда» газетын шанда хүртэхын түлөө хүнгэн атлетикын урилдаагаар республикын түрүү hуури эзэлэлгын мүрысөөн амаралтын үдэр Дээдэ-Онгостойдохи нарhан тужа соо үнгэргэгдэбэ. Долоон спортын бүлгэм ба клубай, зургаан хүдөөгэй районой суглуулагдамал командануудай 280 гаран атлет хабаадаhан байна.

Саhанай бударжа, hалхитай хүйтэн байгаашье hаань, яhала hайн үрэ дүнгүүд туйлагдаба.

Hүүлэй жэлнүүдтэ манай республикын хүнгэн атледүүд ехэ амжалта, илалта туйлаа. Олимпиадын энэ жэлшье манай атледүүдтэ урагшатайгаар эхилээ гэхэдэ алдуу болохогүй. Ушарынь юуб гэбэл, Швециин Гётеборг хотодо үнгэргэгдэhэн Европын үбэлэй чемпионадта нютагаймнай басаган — уласхоорондын классай спортын мастер Татьяна Позднякова 300 метрэй зайда урилдахадаа, мүнгэн медаляар шагнагдаа hэн. Урда тээхэнэчь уласхоорондын классай спортын мастернууд А. Костецкий, Т. Позднякова гэгшэд СССР-эй үбэлэй мүрысөөндэ хоёрдохи hууринуудта гараhан байгаа.

Эгээл түрүүлэн 1969—1970 онуудта түрэhэн басагад 2000 метртэ урилдаба. Тренер Г. М. Банновай hурган хүмүүжүүлдэг Тарбагатайн дунда hургуулиин hурагша Лена Пяткова энэ зайе 7 минута 10 секунда соо гаталжа, онсо шалгарба. А. Четверякова («Забайкалец»), О. Ян-Фу-Цай («Буревестник») удаадахи шангуудта хүртөө.

Энэ наhанай хүбүүдэй дундаhаа мүн лэ Тарбагатайhаа Сережа Шеломенцев 2000 метрые 5 минута 59 секунда соо гаталжа, илалта туйлаhан байна. Загарайн районой Шэнэ-Бэрээнэй дунда hургуулиин 8-дахи классай hурагша Эдик Илюхинов, Мухар-Шэбэрэй дунда hургуулиин 9-дэхи классай hурагша Витя Варфоломеев гэгшэд тон адли саг (6.16 минута) харуулжа, шангай hууринуудта гараба.

1967—1968 онуудай басагадай дундаhаа Шэнэ-Бэрээнэй дунда hургуулиин hурагша Света Манзурова энэ зайда hайн саг — 6 минута 38 секунда — харуулжа, «Правда» газетын шанда хүртөө. Л. Зубкова («Локомотив»), Н. Черных («Забайкалец») гэгшэд хоёрдохи, гурбадахи hууринуудые эзэлhэн байха юм. Энэ наhанай бүлэгтэ нёдондо жэл илаhан Ю. Глотова («Трудовые резервы») мүнөө урагшагүйдэжэ, шангайшье hууридa гаража шадабагүй.

Энэнь юу харуулнаб гэхэдэ, манай республикын хүдөөгэй зарим тренернүүдэй, тусхайлбал, Г. М. Банновай, Д. Т. Зайцевай эдэбхитэй hайнаар хүдэлжэ, хурдан солбон, хүнгэн хүлтэй хүбүүд, басагадые элирүүлэн оложо, зүб мүрөөр hорижо байhыень элирхэйлэн гэршэлнэ бшуу.

Удаадахи хоёр бүлэгтэ «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэд спортын мастерта кандидадууд Т. Гуринова, Н. Чижова гэгшэд илалта туйлаба.

Эхэнэрнүүд 4 мянган метртэ урилдаба. Эндэ «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэд — уласхоорондын классай спортын мастер Т. Позднякова, спортын мастер Е. Ситникова гэгшэдэй хоорондо hонирхолтой, шанга тэмсэл болобо. Холын зайда хурдан сүлхэ байжа, Татьяна энэ зайе 13 минута 07,6 секунда соо гаталжа, нэгэдэхи hуури эзэлээ. Е. Ситникова 0,9 секундаар гартаба. «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Наталья Соломинская бронзо медаляар шагнагдаа.

Дундуур наhанай хүбүүд сооhоо 95 номертой Сережа Журавлев түрүүлэн фиништэ хүрэжэ ерэбэ. Тэрэ 3 мянган метрэй зайе тэбхэр 9 минута соо гаталhан байна 21-дэхи ГПТУ-гай hурагша Николай Дудин 0,02 секундаар гартаашоо.

Аха наhанай эдиршүүлэй бүлэгтэ РСФСР-эй суглуулагдамал командын кандидат, спортын мастерта кандидат Владимир Шевляков илалта туйлаха байха гэжэ эртээнhээ хүлеэгдээ hэн. Гэбэшье тэрэ үбшэлhэн ушарhаа урилдаанай харгы дээрэ гарабагүй. Эндэ Андрей Ларионов шалгаржа, түрүү hуури эзэлбэ.

8000 метр. Энэ зайда эрэшүүлэй дундаhаа Зүүн Сибириин технологическа институдай 2-дохи курсын студент Николай Петров 25 минута 36 секунда саг харуулжа эрхимлээ. Сэлэнгын районой суглуулагдамал командын гэшүүн Ю. Куликов, Улаан-Үдын районhоо В. Попов удаадахи шангуудта хүртэhэн байха юм.

Эгээл хурдан шамбайшуул 12 километртэ урилдаа. 16 хүн, тэрэ тоодо спортын зургаан мастер урилдаанай харгы дээрэ гараhан байна. Гусиноозерскын хүүгэдэй спортын hургуулиин тренер, спортын мастер, урда үдэрынь 40 наhатай болоhон Валерий Дарбаковой залуушуултай хабаяа туршахадань, сугларагшад альга ташалгаар угтаба. Түрүүшын километрhээ СССР-эй суглуулагдамал командада кандидат, «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэ, спортын мастер Геннадий Темников урагшаа гаража, 35.37 минута саг харуулаад, «Правда» газетын шанда хүртэбэ. Спортын мастер В. Грунев, мастерта кандидат С. Лощенко (хоюулаа ЛВРЗ-гэй спортклубаа) удаадахи hууринуудые эзэлбэ. Марафонэй урилдаагаар 1973 ондо СССР-эй хүдөөгэй спортсменүүдэй дундаhаа СССР-эй чемпион болоhон В. Дарбаков энэ зайе 40 минута 53 секунда соо гаталжа, дундуур hуури эзэлээ.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр «Трудовые резервы» бүлгэмэй команда илажа, кубогаар шагнагдаба. «Урожай», ЛВРЗ-гэй спортклубай командануд удаадахи hууринуудые эзэлhэн байна. Хоёрдохи бүлэгтэ Загарайн районой түлөөлэгшэд шалгарба. Улаан-Үдын, Сэлэнгын районуудай спортсменүүд удаадахи шангуудта хүртөө. Хангалтагүй юумэниинь гэхэдэ, Прибайкалиин, Кабанскын, Бэшүүрэй районуудай командануд хабаадабагүй.

Улаан-Үдын хүүгэдэй спортын 1-дэхи hургуулиин хүмүүжэмэлнүүд урилдаанай харгы тон hайнаар заhажа, хүнгэн атледүүдэй үндэр үрэ дүнгүүдые туйлахадань, ехэ нүлөө үзүүлhэн баина, гээд тэмдэглэлтэй.

Б. М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Г. Темников; С. Журавлев.

В. ПЛУТТЫН фото.



ХИЛЫН саанаhаа • ТАСС • АПН •

ООН-ой АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

НЬЮ-ЙОРК. Эб найрамдал болон арадуудай аюулгүй байдалда уршаг тойбо татадаг США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые эрид буруушаан шүүмжэлhэн хоёр гомдолые ООН-ой Аюулгүйн Совет зүбшэн хэлсэжэ байна. Нэгыень Ливи, нүгөөдыень Никарагуа оруулhан байгаа.

Эдэ оронуудай бүмбэрсэг дэлхэйн ондо ондоо хубинуудта оршожо байгаашье hаань, али бүхы аргаар өөhэлтөө таарамжатай засаг захиргаание тогтоожо, тэндэ «американ ёhо гурим» байгуулхые оролдодог Вашингтон тэдэниие зэрлиг бүдүүлигээр хашадаг, харшалдаг байха юм.

Эдэ ябуулгануудаараа США-гай захиргаан бусад гүрэнүүдэй бэеэ даахан байдалые хүндэлхэ, тэдэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй гэhэн уласхоорондын эрхын гол ёhонуудые буруу hүргэхые оролдоно гэжэ Аюулгүйн Соведэй заседаниинууд дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Эдэ бүгэдэ ООН-ой Уставай гол ёhонуудые, үг зорилгонуудые бүдүүлигээр хазагайруулhан империскэ зонхилолгын политикаар hэлгэгдэнэ. Гренадада дайгаар зорюута добтолон ороходоо, бэеэ даахан байдалтай гүрэнүүдтэ эсэргүүгээр хүсэ хэрэглэхэ «эрхэеэ» Вашингтон бусадта харуулба ха юм.

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭБЭ

БЕЛГРАД. КНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр У. Сюецянь албанай хэрэгээр Югославида ерэжэ, хөөрэлдөөнүүдые хэжэ дүүргэбэ.

ТАНЮГ агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, Хитадай министр СФРЮ-гэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. Шпилягтэй, Союзна Гүйсэдхэхэ Вечэй түрүүлэгшэ М. Плаництай, СКЮ-гэй ЦК-гай Президиумэй секретарь Н. Стояновичтай уулзаhан, мүн СФРЮ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй талаар союзна секретарь Л. Мойсовтой хөөрэлдэhэн байгаа.

Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хоёр талын харилсаае хүгжөөхэ зорилгонууд, мүн уласхоорондын зарим асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэhэн байна гэжэ мэдээсэгдэнэ.

НОРВЕГИИН КОММУНИСТНУУДАЙ СЪЕЗД

ОСЛО. «Эб найрамдалай ба ажалай түлөө» — гэhэн уряа доро Норвегиин Коммунис партиин XVIII съезд Норвегиин ниислэл хотодохи арадай байшан соо болоно байна. 110 гаран делегат, мүн съездын айлшад тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана. КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй Мурманска обкомой нэгэдэхи секретарь В. Н. Птицын түрүүтэй КПСС-эй делегаци аха дүү партинуудай түлөөлэгшэдэй дунда бии.

КПН-эй түрүүлэгшэ Х. Клевен съездэ политическэ тоосоо хэбэ. Энэ жэлэй хуралдаан уласхоорондын айхабтар орёо оршон байдалда үнгэржэ байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Сэрэгэй булюу хүсэтэй болохые оролдон, США болон тэдэнэй союзнигууд түрүүлэн добтолго хэхэ ракетно-ядерна буу зэбсэгүүдые Баруун Европодо тараан тодхожо эхилбэ.

Дайнай аюулай ургажа байгаашье hаань, тэрэниие зайсуулан сараха арга боломжонууд бии.

ОСЛО. Норвегиин Коммунис парти ажалша арадай аша туhые хэлбэришэгүйгөөр сахин хамгаалхын түлөө, экономическа байдалаа hайжаруулхын түлөө, гадаадын политическэ бэеэ даахан хараа шэглэлээ бэелүүлхын түлөө, эб найрамдалай, шахардуу шанга байдалые hаларуулхын, буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө, түрүүлэн добтолго хэхэ американ шэнэ буу зэбсэгүүдые Баруун Европодо тараан тодхолгые буруушаажа байhанаа мэдүүлхын түлөө шууд сэхээр тэмсэнэ. КПН-эй XVIII съезд нимэ тэмсэлые эдэбхижүүлгын hүлдэ доро хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

Съездын делегадууд гурбан үдэрэй турша соо мүнөө үеын гол шухала асуудалнуудые, оронойпартиин, хүдэлмэришэн ангиин ба бүхы ажалшадай урда табигдаhан зорилгонуудые зүбшэн хэлсэhэн, хэhэн хүдэлмэриингөө дүнгүүдые согсолhон, саашанхи ажал ябуулгынгаа харгы замуудые хараалhан, хүтэлбэрилхы органуудые hунгаhан байгаа.

Съезд хэдэн документнүүдые баталан абаба.

Европын хойто хубиие ядерна буу зэбсэггүй нютаг болгожо соносхохо тухай дурадхалые дэмжэhэн тогтоол нэгэн дуугаар баталагдан абтаа.

Съезд КПН-эй хүтэлбэрилхы органуудые hунгаба. Х. Клевен партиин түрүүлэгшээр дахинаа hунгагдаhан байна.

А. Н. МУХАММЕДАЙ ХЭЛЭhЭН ҮГЭ

АДЕН. Палестиныи Эсэргүүсэлтын хүдэлөөнэй нэгэдэлые, араб национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй жагсаалые бэхижүүлхэ шухала гэжэ ИСП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НДРИ-гэй Верховно Арадай Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ, премьер-министр А. Н. Мухаммед мэдүүлбэ. Палестиные түлөөлхэ демократическа фронтын хүтэлбэриин, Палестиные сүлөөлхэ арадай фронтын, Палестиныи бусад эмхинүүдэй, мүн Сириин, Ливанай ба Палестиныи Компартинуудай гэшүүдэй эндэ боложо байhан зүблөөндэ хабаадагшадай урда үгэ хэлэхэдээ, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуримшуулгын, арабуудта харша ябуулгануудые үүдхэдэг империализмын, сионизмын хархис хэрэгүүдтэ эсэргүүсэн тэмсэхыень тэрэ уряалба. Национальна эмхинүүдээ хангахын түлөө Палестиныи араб арадай үнэн зүб тэмсэлые демократическа Иемен дэмжэнэ гэжэ А. Н. Мухаммед баталаа.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Профсоюзуудай шухала зорилго» — түрүү бэшэг. Республикын ажалай эршэ. «Гол шэглэлээр олонхой» — А. Шавленкова статья. Хабарай доходжоонууд. Үндэр баян ургасаар баярлуулхал» — О. Катинагай статья. «Газарай үрэжэл hайжаруулха габшагай гурбан hара» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Хүтэлбэрилэгшэ бүхэн — үзэл сурталай түлөө тэмсэлшэ» — Л. Зайцевагай статья. «Ирокиндын алтан» — П. Лосевой статья. «Бодото байдалые зүбөөр хэрэглэн» — В. Аврамовагай очерк. Нютаг нютагай hонин.

Гурбадахи хуудаhанда. «Хүбиингаа жэшээгээр, hайн hургаалаар» — В. Сарханай статья. Хилын саанаhаа.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Нютаг нютагай hонин. Спортын hонин. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время»— мэдээсэлэй программа. 9.40— Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Буратиноной выставка. 10.25 — «Анна Каренина». Уран hайханай фильм (2-дохи сери). 11.30 — «Пригласительный билет» — баримтата фильм. 11.50 — Союзна республиканууд Пионернуудэй ородонууд бүжэгэй коллективүүдэй концерт. 12.35 — Шэнэ hонинууд. 15.15 — Шэнэ hонинууд. 15.35 — «Табан жэл—хүн бүхэнэй хэрэг» — баримтата фильмүүд. 16.20 — Р. Вагнер. «Тристан и Изольда» опероhоо фрагментнүүд. 16.40 — «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 17.10 — «Асканийский меридиан»—баримтата фильм. 17.40 — «16 наhанhаа дээшэ...» 18.25 — «Аюшка» гэжэ ородой арадай инструментнүүдэй ансамблиин концерт.

Улаан-Үдэ. 18.45 — «Байгал». 18.55 — «Арадай хиналтын экран». 19.25 — «Байгал».

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр түби дэлхэйдэ». 20.00 — Балетмейстер болон балетэй артистнуудай Бүхэсоюзна 5-дахи конкурсын түгэсхэлэй концерт. 22.00 — «Время».—мэдээсэлэй программа. 22.35 — «Уран зохёолшо ба ажабайдал». 22.30 — «Леокадия Масленникова дуулана». 23.45 — «Мүнөөдэр түби дэлхэйдэ». 24.00 — Долоон хоногой спорт.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «4 страницы из истории города» — телевизионно баримтата фильм. 9.35, 10.35 — География. 7-дохи класс. «Природные комплексы Дальнего Востока». 10.05, 13.10 — Немец хэлэн. 1-дэхи жэлэй hурапсал. 11.05— «Физика и научно-техническая революция». ПТУ-гай hурагшадта. 11.35, 12.40 — Түүхэ. 9к л. «Ленинский план ГОЭЛРО». 12.05 — «Гэр бүлэ ба hургуули» — тележурнал. 13.40— «Мариэтта Шагинян» — 2-дохи фильм. 14.30 — К. Дебрюссиин творчество. 15.15 — «Космическа зуун жэл. Түүхын хуудаhанууд». «Интеркосмос». 4-дэхи фильм. 16.15 — Шэнэ hонинууд. 16.20 — 18.45 — Забайкалья.

Москва. 18.45 — «Венгриин газар дээрэ» — ВНР-эй телевидениин программа. 19.30— баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 — Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 19.55— «Таанадта агитаторнууд болон политинформаторнууд». 20.15— «Дүлэн». «Ходо бэдэрэлгэдэ». 20.45 — «Его любовь — село родное»—киноочерк.

Москва. 21.00 — Амгалан нойрсогты, багашууль». «Паук Ананси» — мультфильм. 21.15 — «Транспорт-черты будущего» — эрдэм-дэлгэрүүлгын фильм. 21.25 — «Тухай дэлхэй бэ залуушуул». 22.00— «Время» — мэдээсэлэй программа. 22.35 — «Большая перемена» — уран hайханай фильм (3-дахи сери). 23.40 — «Москвадахи уулзалганууд».

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-64-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-70-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. г. Улан-Удэ, ул. Ленина. Н-04441. Заказ № 78. Индекс 6...